

בעמדינו על סף הימים הקדושים שלפנינו, ימי החג אשר יש בהם המשך ישיר להם הדין והרחמים אשר זכינו להם זה עתה, עלינו לדעת את קדושתם של הימים הבעל"ט, וכפי שהורחב בזה גם בשאר מדורי הגליון השונים, שם היתנו לבאר בזה מכמה וכמה אופנים.

מלבד ארבעת המינים אשר הרמזים הטמונים בהם מקיפים אותנו בכל הווי חיינו, וכפי המבואר בחז"ל שזה רומז לד' סוגים בעם ישראל, כאשר את האתרוג לא מצרפים לכולם וכו', יש לנו אף את הסוכה, 'צילא דמיהנותא'.

הסוכה, איננה דירת עראי סתם השמשת למגורים בעלמא, אלא יש בה חלות קדושה, והרי בגמ' סוכה (ט,א) מבואר כי עצי סוכה, אסורין להשתמש בהם כל שבעה, כיון ששם שמים חל על הסוכה!

כן גם מבואר עוד בפוסקים, שסוכה בגימטריא צ"א, כמנ"ן שני השמות הקדושים יחד - הו"ה ואדנות. והיינו כפשוטו, ששם שמים חל על הסוכה. כך מוסיפים אנו הבנה באזהרתם של גדולי הדורות על חובת ההתנהגות בסוכה בכבוד ובקדושה.

הגאון רבי חנוך קרלנשטיין צ"ל היה מבאר שלכן חג הסוכות הוא "זמן שמחתינו" כי הרי אמרו חז"ל שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, וכיון שסוכה צריכה להיות מקום להשראת השכינה, הרי שהדבר נצרך להיות במצב של "זמן שמחתינו".

וכיון שכן, הרי זה המשך ישיר לטהרת יום הכיפורים, אשר במקוה טהרה זה של יום כיפור, נעשיו "ישרי לב", לבותינו נהפכו ל"לב בשר", ועל כן מגיע לאחריו המצב של "ולישירי לב שמחה".

הדברים ארוכים ועמוקים, אך זאת נשים על לבנו - נמשיך עם אותו "לב בשר", עם אותה שמחה אמיתית פנימית היקודתית מתוכי מעמקי הלב, מחמת השראת השכינה בה אנו מוקפים בסוכות, ובל ניתן ח"ו מקום ודריסת רגל לרוחות זרות המעקפות על שכל ישר, וכל לב בשר, במידות, הנהגות והשקפות, אותם השקפות שעל ברכם חונכנו, שעליהם נתגדלנו, שלא נשתנו לעולם, אף בצוק העיתים!

כי השמחה שישמח בה האדם היא בישרותו ועל טהרתו, על עמידתו האיתנה בדרכו - דרך האבות זאת השמחה האמיתית, הפנימית, השורשית, הנובעת ממקור טהור.

וכבר דרשו קדמונים כיצא בזה (ראה ספר נטריקון לרבנו הפמ"ג קו י"א), על הפסוק: "פקודי ד' ישרים" משמחי לב, כי כאשר הם 'ישרים' או אז הם גם 'משמחי לב', אבל המעקם את 'פקודי ד' אזי יאבד את המשמחי לב'.

שם שמים חל על הסוכה, שם שמים נקרא עלינו בחג הסוכות. הבה נצלל את הטהרה ואת הישרות הקיימת באטמוספירה, להמשיך אותה אל כל ימות השנה, בשמחה ובטוב לבב, יחד עם ויגבה ליבו בדרכי ד'.

בברכת חג - "זמן שמחתינו" ושנוכה לישב בסוכת עורו של לויתן בב"א העורך

קו "רוממות"
0722-588477
(972-722-588-477)
בוקר זה ניתן לתרום להוצאות הגליון על ידי מערכת מחשבת, וכן על ידי צאיג כמו כן ניתן להשאיר הודעות הערות והנצחות.
ניתן לתרום בקו "רוממות" או בעזרת הממוחשבות של דרשים פלוס
לפי החיפוש הבא: רוממות/גליון שבועי לבני התורה
כל תרומה מתקבלת בברכה
להתפרטות לקבלת הגליון במייל:
או כל הערה אחרת בכתובת:
b264464@gmail.com
חשבונית מספר 9754: 077-4447954

גליון
מוגדל

רוממות

גליון 193 שנה ה' חג הסוכות תש"פ
גליון שבועי לבני התורה

על הפרק

הרב
אברהם
ברנר

והשיאנו
את ברכת
מועדיך

רצה הקב"ה לזכות את ישראל, להיטיב עמהם התחימה, למלאות טנא ברכתם עם ראשיתו של חשבון, ולפיכך מיד אחר חיתום הדין הרבה להם תורה ומצוות, הקיפם במצוות ומעשים מרובים, עד כי בכל אשר יפנו ישגו. ימים מיוחדים הם אלו הימים, ימים של קודש וחול המעורבים זה בזה, ימים בהם נושאים הכל מכשירי מצוה על כתפיהם, קורות או שאר חומרים לחיזוק בדין הבית וביצור קנינים ובניינם הרוחני, פטיש ומסמר נאחזים בידי דופקי בתשובה, ונעשו אלו הימים כלי קיבול לגודל ההשפעה, ימי הכנה לאותם ימים נשגבים בהם החולין עצמם נעשו לקודש, כשדפנות וסכך של ארעי נהפכים לקבע ולגופה של מצוה. כך גם פרי עץ ההדר כפות התמרמרים וערבי הנחל, גידולי הארץ שמגדלים את האדם ומרוממים אותו על ידי קיום ציווי אלוהי, כשהוא מכוון על ידם את מציאות האלוהים בכל עת ובכל מקום, ממעל ומתחת, כך גם בארבע רוחות השמים, כך בכל משה ומעשה אשר יש בכח יושר המחשבה להפכו מסתם מעשה של חולין למעשה של קיום מצוה.

ובשיאם של אותם הימים באה קיום מצוות הישיבה בסוכה, לחסות בצל כנפיו יתברך, כשאין לו לאדם אלא לרצות, לכסוף, ואף לעשות. להכניס עצמו כמו שהוא, אל תוך חללה צילה ודפנותיה, וכבר מצוי הוא אצל גוף המצוה, מוקף כל כולו בענני הכבוד, מוגן ומסוכך בצל האמונה. כשהאווירה מסביב אפופה בהוד קדומים, מחשיבה לכולנו את הארועות, את אותו ענן חולף עובר, את המוטל על כל אחד מאתנו להרבות במעשים, לבנות את בני נחציותו, להעמיד את עצמו בצל סוכת השלום, תחת אותה הכרה תמידית של השגחתו יתברך, כשהישיבה בסוכה העומדת תחת כיפת השמים, באה ככלי ביטוי לאותה דבקות נעלה בייחודיותו יתברך עם כל הנגזר מכם.

ואחר כל אלו, אחר שבעת ימי החג בשמחה ובטוב לבב, אותם ימים בהם ישבו מוקפים בצל האמונה, מוגנים ושומרים מפני כל אירי ואורב או שאר מיני פורענות, כשענינו נשאות כל אותה העת אל על, אל תכלת השמים הרומז לכיסא הכבוד, סמוכים ובטוחים, כך גם סומכים ובטוחים אל צור יושב מרומים,

בא היום הגדול והנורא שהוא עיקר תכלית חיינו ומשוש ליבנו, אותו יום עצרת אשר כביכול קשתה עליו הפרידה, הוא יום שמחת התורה בה התורה היא זו שמונחת במרכז, מוגבהת מעל הכל אצל הבימה, ואנו לומדיה הוגיה ומקמיה מקיפים אותה, שמחים ודובקים בה ובכוחה בה, מודיעים באת קבל עם ועדה, כי אין לה אלא יהיה שום דבר העומד מעל התורה וציוויה, גבוהה היא מכל גבוה. כך גם מצהירים אנו בכך כי היא מרכז הוויית חיינו, כי היא במקומה עומדת מיום שניתנה לנו בסיני, בלא שום זיו ניד ותנועה, ואנו שמכלכלים את צעדנו סביבה, כשכל אורחותינו ונתיבותינו מקיפים וסובבים את מציאותה, נגזרים את ורק מחמת קיומה. כך גם על הרקדים והמפזזים אשר נפשם איתה ותעש, מבטאים בכך את ההתבטלות המוחלטת לנותן התורה, ומכוחה גם למסירה ומנחיליה שבכל דור ודור, התבטלות שאין בה שום שיקולים כדאיות, גם אין בה שום תיחוש של זמן, מצהירים בעז ובחדווה ברון ובצהלה, כי זאת התורה לא תתא מוחלטת, כי כל מעגלנו ופנייתנו אינם אלא לאורה, כך גם כל צעדנו ולכללת נתיבותינו אינם אלא לאור אותה עמליה ומנחיליה.

וראוי למתבונן לתת אל לב, כי אך לפני כמה ימים עמדו כלל ישראל לשפוך שיה וצוקן לב, לבקש רחמים עליהם ועל בני ביתם בתוך שאר עמו ישראל, אחר חודש של רחמים וסליחות תחינות ובקשות, חודש של הכנה ומציאת פרקליט מליץ יושר, כשלאחריו הגיע ובא יום הדין, ונפתחו ספרי הכל ונכתב גזר דינם, אחר כפרתם בעיצומם של יום וחתימתם ביום הקדוש, בעת הנעלה ביותר בו נחתם דינם, בשעת פניית היום ונעילת השערים, שהנעלו והגוף מוככים, כשהכל עטופים בלובן מעש כמלאכים, מכריזים בזעקה מעומק לב כי ה' הוא האלוהים, מקשים לראות ולחזות בשבוע ה' ציון, לזכות בבני ירושלים לשנה הבאה עליהם לטובה.

ודווקא בשעה שגבה זז, באותה תחושה נעלה של סיום, דווקא אז באה לה אותה התחלה, תקיעת השופר המפלחת את קירות ההיכל, קורעת את נימי הלבבות הפתוחים, ומהדהדת בעזו באוזני השומעים, תקיעה יחידה שיש בה לעורר ולעזועז אמות סיפים, כמבקשת להכניס לשנה הקרובה, מבטאת ומזכירה להם יותר מכל כי לעולם לא יסיימו, כי אותו סיום אינו אלא התחלה ופרישת. כי אחר אותו המצוי וההתאחדות, דווקא מתוך אותה תחושת טריפול של סוף הגאולה להם כטוב, באה לה אותה מחויבות, התחלה של שנת עשייה חדשה, שנת רוממות והכרת הבורא, אותה הכרה הבאה לידי ביטוי בקיום כל ציווייו ומצוותיו, שנה שבסופה יעמדו הכל שוב לדין, דווקא אז באה לה אותה תקיעה שיש

בה לסמל יותר מכל את תפקידו כפרט וככלל, להודיענו כי לא תמה המלאכה, כי האדם לעמל יולד, לזכור ולהזכיר שזה עתה התחלנו שנה חדשה שבסופה יתקעו שוב בשופר, כי בכל שעת סיום יש גם נקודת התחלה חדשה.

ואמנם האדם המצוי, פעמים וקצרה נפשו מהכיל שינויי הזמנים ומהותם בתקופה קצרה כל כך, יריעת רגשותיו אינה רחבה דיה להפנים גודל הפערים. פעם יצטרך לחדד לעצמו רוממות הקל הגדול ומלכותו, עם מציאותו כישוב על כס המשפט ודן את כל בראיו, אשר איש מהם אינו נפקד ואף הוא עצמו בכללם, איש איש לפי רום השגותיו ויכולת תפיסתו, אף חרדתו ויראתו יעמדו למול עיניו, שעה שיתחנן על חייו ונפשו ויבקש להיטיב עמו החתימה. ומיד אחר בקשתו 'לשנה הבאה בירושלים', ימצא עצמו ראשו ורובו בהתרוצצות של מצוה ערב החג, בבניית הסוכה ובחיפושיו אשר ההידור והמהדר, ובשאר עניינים של ערב חג אשר חולין וקודש משמשים בהם בערבוביא, מהם ללא שום תנאי או הכנה מוקדמת. עם שקיעת החמה בערבו של יום נתקדש המועד, ואז יכנס ממילא למציאותה של שמחה, יכניס עצמו אל חללה של סוכה, מוקף ביריעות או מחיצות אך מוגן בצילא דמיהנותא, ענני כבוד מרחפים ומסוככים עליו מבעד לסכך, וכל כולו בתוכה של מצוה, כך חולו של מועד עובר עליו בחדוותה של מצוה וברגש הנענועים, כשלעומתם סובב הוא בהיכלי תורה ותפילה, מיחל ומנסה שמה יצליח לשאוב ולו קמצוץ זעיר אחד של רוח הקודש מהמעמדות לזכר שמחת בית השואבה.

כך מטלטל הוא עם רגשותיו כספינה הסמוכה אל החוף, לרגע נדחפת היא ושטה אל המים אשר מצידה האחד, ומיד לאחר מכן משתכשכת היא אל מציאות סלעי החוף אשר מן העבר השני, ואף הוא במחשבותיו שט בעיני רוחו מעל המים, רואה הוא מבעד לחרכי סוכתו את תכלת הרקיע הפרוס ממעל נזכר בכיסא הכבוד, ומיד מוצא הוא את עצמו מתנפץ ונחבט אל סלע המציאות, נוגע ומשתכשך אצל החול והחולין, כך עומד הוא כל אותם הימים אל מול המאורעות, ונפשו איוותה למצוא את מקומה, חפץ הוא לקחת מהווי הימים וליטול מרוממותם, למלא צקלונם בטוב סודו של בורא, מבקש הוא למשוך ולהמשיך עליו שגב ברכת המועדים, כולו תפילה ותחנה שהיו והיו בעבור ברכת הדרך עד לשנה הבאה, אך אינו מוצא הדרך לדעת ולחוש אף לשמר את אותן השפעות מרוממות.

במעט התבוננות נראה, כי לא בכדי ירח האיתנים וחודש השמחה סמוכים זה לזה, ומוסר השכל ודרך חיים טמונים כאן דווקא אצל שינויי האווירה, אשר על ידם יוכל האדם לרומם עצמו ומעשיו אצל השנה כולה, כי במציאות זו עצמה טמונה עוצמת אלו הימים, לחוש את רוממות השם ומציאותו כעבדים לציוויו, בכל מצב באשר הוא, בעתות יראה ופחד כמו בזמנים של עונג ושמחה, בתחושה בטוחה אשר נלווית להמציאותו בביתנו, כמו בתחושת חוסר הביטחון בהיותנו דרים ארעי בסוכה, כך בכל עת ובכל מצב צריך האדם להעמיד עצמו כעבד אל מול אדוניו, ולהשים אלוהי אל מול עיניו לנגדו תמיד, כי בזה סובב תוכן וענין הימים.

זאת ועוד, יש לו לאדם ללמוד מאותם ימי השמחה, לבל יחשוב בהמצאו ברוממות ימי הדין ויראתם, כי ידרשו ממנו גלגולי השלג או ריבוי התענית, או שאר דברים שהם למעלה מדרך טבעו, כדי לכפר על מעשיו ולשוב אל דרך המלך בפעולותיו, כי אין צורך ותכלית בכל אלו, אלא שימנע מעשיית חטאים וינהיג את חייו והוויית ימיו כעומד לפני המלך, ודוקא באותם הימים בהם נפשו מזוככת, מצויה היא בינות לחתימות, בין חתימת יום הכיפורים לחיתום הדין שבהושענא רבה, פנויה היא להתבוננות לראות היאך אפשר לקדש המעשים, כי אז ימצא שבכל מעשה קטן אף אם רק יושב הוא בסוכה, כל אימת שמחשבתו וכוונתו בזה לקיים ציווי בורא, הרי קיים בזה ייעודו ותכליתו, כך גם כשנולד את ארבעת המינים, אף כי לכאורה אינו עושה בזה אלא מעשה קטן אשר לא ידרוש ממנו ריבוי המאמץ, מכל מקום גדלותו של המעשה היא בהווייתו ובמה שבא לרמוז ולבטא, ובזה יכול לקחת מציאות של חול לרוממה ולקדשה על ידי עשיית מצוה, כך בפרי האתרוג ובענפי ההדס והערבה, במה שמעמיד את כל חושי עיניו פיו ולבו אשר ירמוז להם צורת המינים, ומצהיר בזה ההתבטלות מוחלטת של כל ישותו למען מצוות בורא, וכך בכל מעשה ומעשה משך שאר ימות השנה, קטן כגדול, יקבעו מעלתו וענינו בגודל מחשבתו והתבטלותו בעשייתו.

וכאשר יפנים האדם כל זאת עם מציאותה של האמונה, כי אין שום חילוק בין מי שיושב וסוכתו מבוצרת בקירות וקירות של בטון, למי שאין סוכתו אלא בחילות של קנים, כך בין מי שמוקף כולו למי שאף ארבעה דפנות שלמות אין בהישג ידו, כי מנחה משותף אחד לכולם לשאת עיניהם למרום, כולם תחת אותו הסכך רואים דרכו את הכוכבים, וצופים אל תכלת השמים להיזכר ולהיזכר בכיסא הכבוד, לחוש את ההשגחה המסוככת על ראשם תמיד, יזכה כי ענני הכבוד המסוככים עליו משך שבעת ימי החג, ימשיכו ללוותו ולשומרו, לפלס וליישר לו הדרך הטובה במשך כל השנה כולה.

קטעים קצרים ונבחרים מתוך דרשות
הגאון הצדיק רבי שלמה ברעווה זצ"ל

את הדרשה, ובדרך לבית הכנסת ולאחר הדרשה היו מסתכלים הבנים על הבנות, דבר שלא היה כל השנה בזמנים ההם. אבל אנחנו אומה של "ואהבת", ונמשך גם בחג הסוכות להיות אומה זאת.

כשמכבדים אותי לפני יום הכיפורים לדבר בסמינרים בפני מאות ואלפי בנות, אני אומר להן בעקשנות, ש"ע"פ שחז"ל אומרים שהקב"ה דן את האדם "באשר הוא שם", אל תתחכמו כנגדו להיות "ילדות טובות" רק בימים הנוראים,

שכן ביום הכיפורים הוא דן על כל מעשה, דיבור, וגם על **מחשבות הלב**! הוא יודע את כל מה שאתן מתכננות ביום הכיפורים עצמו בלבד - איך לבלות את ימי החג, ודן אתכן כבר ביוה"כ על כל התכניות האלה.

קבוצות של בנות תלכנה לטייל במה שאני מכנה 'רמת הגולש', או תרדנה לנגב ועין גדי, והולכות לכל מיני פארקים עם 'הכשרים' שלא הייתי אוכל אפילו את המכשיר עצמו... אני יודע שיש בעיה גדולה עם הילדים, אז תתפללו לה' שיתן לכם חכמה מה לעשות איתם, אבל לא טיולים יומם ולילה! אמרתי לבנות כך: כל אחת מכן תחליט, "אני נשארת בחג הזה בבית, לעזור לאבא ואמא עם הקטנים והקטנות. אני עוזרת לסבתא זקנה, ולשכנה חלשה", וגם אם החברות ילעגו: "מה קרה לך, נהיית ביתית?" - "כן! שתי בבות ה' כל ימי חי'".

אם כל הדרשות שלי השפיעו אפילו על בת אחת או שתיים - היה כדאי לי, כי הצלתי בת שתשאר טהורה וקדושה לצד נצחים. למה בכלל הולכים לכל המקומות האלה? "אבל רק חרדים הולכים לשם..." כן, 'החרדים' הולכים לשם 'בחדרה'... ואת מי פוגשים שם? תיירים ותיירות, גויים וגוייות, לבושים כמו שהם לובשים, עם תלמידיהם החילונים, הארטיסטיים האלה, אנשים שאסור לעמוד בד"א של הריח שלהם. "אבל אנחנו נהנות מהנוף המרהיב עין..." - ולא תתורו אחרי עיניים! תשארו בבית, ותאמרו לקב"ה: "רבוש'ע", אני מקריבה את כל שמחת החג שלי, בשביל כיבוד אב ואם... ואז באמת ידונו אתכן "באשר הוא שם", וכל בת כזאת תזכה לשידוך כזה טוב והגון, עד שהיא תשתומם לאיזה בנים ת"ח צדיקים ושלמים היא תזכה! כך דיברתי לבנות, ואני עוד חי וקיים, אף אחד לא ירה בה'...

מורי ורבותי, נכון שעניין אתכם לשמוע איך שדיברתי לבנות? **תדעו לכם שאני אומר זאת גם לבנים, וגם לאבותיהם שיושבים כאן...** כולם צריכים להיות מה שיותר בבית, ולקבוע עיתים לתורה. ואפילו כשצריכים לעשות פגישה משפחתית - צריכים לדבר בדברי תורה, ולא בדברי הבל ושטויות. אנחנו אומה מיוחדת, וכשהקב"ה רואה שכולנו מכבדים רק אותו ית"ב, הוא מוחל לנו ולא עושה איתנו חשבונות.

שמחת בית השואבה היתה בדוגמת עולם הבא

לאחר שזכו בני' לחזור ביום הכיפורים למידת האמת בתכלית, הם ראויים לשני דברים: א. רבוש'ע, תן לנו דוגמה של עולם הבא, עולם האמת. ב. קרב אותנו לשכינת עוון, כי אתה אמת, ואנחנו היום אמיתיים, לכן תן לנו להתקרב! וכך הכניס הקב"ה, ע"י חז"ל הקדושים, את כל בני' לתוך ביהמ"ק בחג הסוכות, ושם הם עומדים במקום השכינה ממש - דירת הקבע של השכינה הקדושה, מקור האמת, ושם אומרים לצדיקים כך: אתם האמיתיים בתכלית האמת, שפיו ולבו שווים, שהרגליים משותות בריקוד עם טהרת הלב, והראש והידיים הם תאומי הלב בקדושה בטהרה ובמידת האמת, רק אתם תזכו לרקוד ולשיר לפני ה'. כשם שהידידי שלכם לפני ה' היה כולו אמת, כך תשמחו עכשיו לפני ה' שמחה שהיא כולה אמת, מעין עוה"ב. ולכן לא כולם הורשו לרקוד, אלא כל אחד ואחד בדיוק כפי מדרגתו.

חז"ל מביאים לדוגמה שתנא אחד היה זורק שמנה לפידים, ואחר רק ארבעה. אף פעם לא התעמקתי בדברים אלו שתלויים בסודות, אבל בפשטות אני אומר שזה כפי מדרגתו היה ראי לזרוע שמנה, וזה קצת פחות ממנו רק ארבעה, והשלישי הורשה רק לרקוד בלי לפידים, ושאר העם באו רק כדי לראות ולשמוע. אני מתאר לעצמי שאם אחד מהמון העם העז לרקוד, הוציאו אותו בן רגע: "כאן זה שמחה לפני ה' בתכלית האמת! לא יעז ולא יהיה אדם לשמוח לפני ה' יותר ממדרגתו האמיתית!". לכן אומרים חז"ל שמי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, כמ"ש הריטב"א שזה היה דוגמת עולם הבא, כי יתכן שהוא ראה הרבה חתונות, ושמחת יו"ט, אבל שם ישו על יד השולחנות קטן כגדול, צדיקים עם לא כ"כ צדיקים. אבל לראות שמחה שהיא דוגמת עוה"ב, כשכל צדיק וצדיק וכל יהודי מתקרב כפי מדרגתו האמיתית, זה היה רק אז בשמחת בית השואבה. (אבל כמדומני שהיום מי שהוא יותר ילד ובעל חוצפה, הוא הרוקד העיקרי, והזקנים המסכנים עומדים על יד הקיר, ולא מעיזים להכנס לתוך מחול הריקודים... הדברים קצת נשתנו בזמננו).

לפני עשרות שנים זכיתי לראות פעם דבר, שכמעט שאני מאמין שראיתי זאת. כשהגיעה ישיבת מיר הקדושה בשלימות לאחר מלחמת העולם השנייה מגלות שנחאי שבסין לארה"ב, זכיתי לראות איך שרקדו בשמחת תורה. המשגיח הזקן רבנו יחזקאל זצ"ל שהיה אז כשנתיים וחצי בארה"ב עמד באמצע, כמנצח על כל העסק. אותם שהלכו עם ס"ת היו מוכרחים ללכת בכובד ראש, בכבוד התורה, באימה וביראה. אסור היה להם לרקוד, לא עם ס"ת!

שאר הבחורים, המון בני הישיבה, רקדו בעיגול סביב סביב. אבל היו ספסלים באמצע ומסביבות המחול הגדול, ועל ראשי הספסלים הרשו לגדולי הישיבה לעמוד ולרקוד. עמד שם אחד שבסוף ימיו היה ראש ישיבת בית התלמוד בניו יורק, **רבי אריה לייב מאלין זצ"ל**, תלמיד מן הרב מבריסק זצ"ל ורבנו ירוחם זצ"ל, שהיה למדן קדוש. הרשו לו לעמוד למעלה, והוא תפס את ידו של אחד מבני גילו ועוד אחד, והם עשו כמין חופה, ותחת החופה רקדו כל בני הישיבה. אבל אם אחד מהבחורים הצעירים (שהיו בני עשרים ויותר) העז לצאת מהמחול ולהשתתף עם המבוגרים, בן רגע היה בא שליח של המשגיח, תופס אותו ברבים ומצווה עליו: "שב! אתה לא רוקד כל היום!".

זה היה פלא פלאים. היו יחידים יחידים, למשל בחור אחד בשם **רבי שמואל חרקובר זצ"ל**, שכשהביאו את ארונו לכאן הספיד אותו מרן המשגיח ואמר, שראה אצלו מעשים הראויים לדורות התנאים הקדושים! הוא לבדו הורשה לעשות סיבובים בחירות, עם העיניים סגורות, בהתפשטות הגשיות! אבל אם שני היה מעיז להתחיל דבר כזה - היו מישבים אותו לכל היום. באותו יום טעמתי קצת מהי שמחה אמיתית לפני ה', בלי כיבודים וכל השטויות, בטהרה ובקדושה.

מגיעים המים שלאחר יוה"כ, ואנחנו מתכוננים לחג הסוכות, ויש כאן דבר פלא. אנחנו צריכים לעשות שני דברים: **דבר ראשון, לבנות סוכה**. היום קונים סוכה מוכנה אם יש כסף, וכל שנה מחדשים כל מיני סוכות כאלה, עד שיעוד מעט לא יסאר מהליתן שום דבר בשביל לעשות סוכה... אבל פעם היו צריכים להתאמץ. אני זוכר כשהייתי בונה סוכה, לא גמרתי כמעט זה הרגע האחרון, עוד מסמך, עוד משהו לתקן, ובסוף הכל היה מתנדנד... נשים מעידות שיש בעלים עם שתי ידיים שמאליות, שבמשך השנה שום דבר הם לא יכולים לעשות, אפילו בורג הם מכניסים הפוך... לתקן משהו? "אני לא אינסטלטור", "אני לא נגר", "אני לא מהנדס".

והנה מגיע סוכות - וכל בעל נהיה המהנדס הראשי של העיריה! (הצרה היא שהוא בונה את זה בתנאים בלילה כשאני רוצה לישון...). אשתו עומדת שם ומשתוממת: "פתאום אתה יכול להחזיק פטיש ביד? חשבתי שאתה לא יכול!" - "אל תפריעי לי עכשיו, אני באמצע המצווה!". וכך הוא מזיע, והולך וקונה את הדפנות והקשרים הכי טובים, שיחזיקו אלף שנה. אח"כ הוא נותן כסף לאשתו לקנות קישוטים לסוכה, עד יכולים לחשוב שזה ארמונו של שלמה המלך, והבנות העצלניות האלה קמות לתחיה, והאמא מטפסת על סולם באמצע הבישולים, והבנות אומרות תהילים שהיא לא תיפול, ומדריכות אותה לתלות עוד פרח אחד ועוד אחד שם... הרי זה רק לשבעת ימים, ואח"כ מחריכות את הכל ולא נשאר זכר מהסוכה, אז מה קורה כאן?

דבר שני, צריכים כסף רב ל' מינים. כבר שנים על שנים אני מקשה, שבמשך השנה אנו רואים בין אחינו בני' טיפוסים שונים: ישנם נדיבי לב, יש בינונים, ויש קמצנים. 'קמצן' הוא אדם שלא שולט ברוחו, וכשצריך להוציא פרוטה מכיסו - הוא מרגיש שהולך למות... אוי ואבוי לאשתו, אוי ואבוי לבניו ובנותיו, ואוי ואבוי למי שזקוק לצדקה כשפוגש אדם כזה... זה אדם קצת 'חולה', ורבונו תם בספר הישר קורא לו בשם מסוים. מצב כזה קיים כבר מדורי דורות, שיש ויש סוגים שונים בישראל.

והנה מי שהוא קמצן בטבע, יסכים לקנות דבר שקיים לחמישים שנה, ממתכת חזקה כדי שלא ישבר וישאר לתמיד. אבל לומר לקמצן להוציא כסף על דבר זמני - זה סוף העולם בשבילו! והנה ד' מינים הם גידולי קרקע בסה"כ, לולב הוא ענף עץ, אתרוג הוא פרי, הדסים וערבות הם צמחים, כמה זמן לאחר סוכות הם ישרדו? הם מתייבשים או נגרבים. במצוה זו משתמשים בכלים המצויים ביותר שיש בכל המצוות, היום האתרוג הוא חי - ובעוד חודש וזכרוננו לברכה... שקמצן יקנה דברים כאלה? הייתי חושב שהוא יקבל התמוטטות עצבים. והנה אנחנו רואים שכל אחד ואחד מיישראל לא מקמץ בד' מינים!

זה פלא שאין כמוהו, ישנם בנים ונבנות שידועים: "אבא לא מוציא פרוטה מהכיס, רק לדבר אחד. הלולב הכי יקר, והאתרוג הכי יקר והכי מהודר, ההדסים הכי משולשים, והערבות עם כל ההידורים". אף אחד לא מסביר את הטעם לזה, ואפילו בין אלה שיושבים כאן הלילה, גם אם קניתם כבר אתרוג או לולב ותשמעו שיש להשיג יותר טוב - תקנו גם אותו, עד שהבנים אומרים: "אבא, זה כבר מדי הרבה כסף!". אותם בנים שכל הזמן מעודדים אותו להוציא פרוטה מהכיס, הם בעצמם לא מאמינים מה קרה כאן לאבא, הקמצן נהיה פזרן!

היה פעם עשיר קמצן אחד בחו"ל, שהייתי צריך לבקר את חתנו. חתנו שהוא ת"ח הגיע מארץ רחוקה, ונכנסתי לבקרו. כשאני יוצא, ניגש אלי העשיר הגדול הזה (כשאני אומר עשיר גדול, כוונתי שהוא יכול לקנות את כל הקהילה הזאת אולי מאה ואולי אלף פעמים, ולא יסאר אח"כ עני... זה עשיר לכל הדעות). הוא ניגש אלי ואומר לי כך: "אני רוצה להראות לכבוד הרב משהו". הוא מכניס אותי לחדר בתוך חדר, מוציא קופסא, מוציא מהקופסא אתרוג, ושואל: "ראית פעם אתרוג כזה מהודר?" הוא יוצא מכליו ממש, ומספר לי שהוציא עליו הון... ואני רואה שהוא שמח להוציא כ"כ הרבה כסף! "אף פעם לא שילמתי סכום כזה, אבל אם היו מבקשים ממני אפילו פי עשר - הייתי מוכן לשלם". אני עומד ומשתומם, הייתי חושב שהוא ישכב על הארץ ויתאבל על כספו, אבל לא! הוא שמח שהוציא את הכסף, מה קורה כאן, איזו זריקה נתנו לו? מישוהו פעם רצה לתרץ לי, שאחרי יוה"כ אנחנו כאלה קדושים, שרוצים רק לעשות מצוות. אבל זה לא מתרץ את הקצמנים, אני יכול לומר לכם שקמצן נשאר קמצן... אז מה קרה פה?

התשובה על זה היא, שאת הכח זה קיבלנו ממה שעשו אבותינו אותם ימים במדבר, וזה נתן לנו את כל התנופה הזאת. מה עשו בני' מיוה"כ עד ט"ו בתשרי? "ואהבת בכל לבבך בכל נפשך ובכל מאודך". לשני בקרים הביאו כ"כ הרבה כסף זהב ונחושת ועורות אילים מאודמים, מה לא הביאו, דברים הכי יקרים בעולם, פשוט זרקו עוד ועוד ועוד, עד שזה הכניס בתחושה של כלל ישראל לדורותיו שבארבעה ימים אלו אנחנו נותנים נדבות למצוות כל שום יוצא מן הכלל, ועושים את זה בכל לבבנו נפשנו ומאודנו.

זה המקור לכך שכל אחד מחפש את הלולב הכי טוב ויקר, והאתרוג המהודר ביותר, ולא אכפת לו על המחיר. וזה המקור שכל אחד שבמשך כל השנה לא יכול לעשות כלום בידי, פתאום הוא בונה סוכה כמו המהנדס הראשי והנגר המומחה ביותר, כמו שאמר הפסוק: "ראה קראתי בשם", כמו שהקב"ה נתן חכמה בינה ודעת במדבר, כך הקב"ה נתן לאלה שבונים את הסוכות, וכמו שגם הנישים השתתפו במשך, גם להן נתן הקב"ה את הרוח לעסוק בקישוט הסוכה למעלה משכל אנושי. מילא על דירה שנשארת לחמישים שנה, אבל איך משקיעים בדבר כ"כ זמני, על דירה של שבעת ימים? כן, את זה ירשנו מאבותינו בימים שבין יוה"כ לסוכות.

חיזוק לימי המועד ובין הזמנים

באתי הלילה להתחנן בפני הקדוש הקדוש הזה, שטרחו לבוא לפני חג הסוכות לשמוע את הדרשה, וזה מראה שאתם מבקשי אמת. גם בחג הסוכות תמשיכו את ההתעוררות הגדולה הזאת אך ורק לתורה ולמצוות. אל תסתובבו בכל הארץ בטיולים של הבל! אם אתם מוכרחים לאזור קצת את הקטנים והקטנות - ה' ירחם ויתן לכם עצה טובה, אבל להסתובב כל החג בטיולים וכמעט שלא לפתוח ספר? באיזו שעה קמים לתפילה בבוקר, איזו תפילה מתפללים, עם מנין 'שלא מן המנין', וקוראים ק"ש בזמן שאינו זמן, ובלילה הולכים לקונצרטם של 'שמחת בית התועבה'... כמה בנים יקרים ובנות יקרות התקלקלו בחג הסוכות בשנים האחרונות! לא דבר חידוש, הגמרא כבר אומרת (קידושין פא). "סקבא דשתא ריגלא", ומפרשים התוס' שהזמן הרעוע ביותר של השנה מבחינה רוחנית הוא יו"ט, כי הרב היה דורש להמונים והיו באים אנשים ונשים לשמוע

לשם חג, אין בזה תורת הקצאה ולא חל בה קדושה בגוף הסוכה, דלאחר אכילתו חזרה לסוכת רועים בעלמא. ויש לבאר דאחר אכילתו הו"ל כסוכת החג לאחר החג דפקעה קדושה ממילא, וה"ל לאחר אכילתו לקיום מצותה חוזרת לסוכת רועים בעלמא דל"ש בזה קדושה, ומיהו לא בירא כ"כ, דשפיר יתכן דנתקדשה לכל זמן ימי החג וצ"ע בזה, ואני חושב בעניי דיתכן גם באוכל בסוכת רועים של חבירו, דבאותה שעה דהלה אוכל שם פתו, חל בה שם שמים ונתקדשה רק כלפי הלה שאוכל שם פתו [וזכר לדבר קונמות], דזה בשבילו סוכה דחל ש"ש עלה, ולא כלפי הבעלים דלדידה היא כסוכה בעלמא, עכ"ל.

הסרת נוי סוכה בחול המועד

הפוסקים דנו בניו סוכה דאסורים להסתפק מהם משום ביזוי מצוה ולהכי הוי מוקצה, האם גם הסרת הנוי מהסוכה בחוה"מ הוי ביזוי ואסור, או דוקא ההסתפקות אסורה משום בזוי מצוה אבל ההסרה גרידא מותר מלבד שבת ויו"ט דודאי אסורים בטלטול. והגאון **רבי מאיר אריק** כתב בספרו **מנחת פתים** (סימן תרל"ח, ב) ביו"ט ושבת אסור לטלטל דמוקצים הם, אבל בחוה"מ שרי לטלטל במקומו, אבל להוציא משם אסור גם בחוה"מ דהוי ביטול מצוה, ע"כ.

אולם בהליכות שלמה (פ"ז הלכה כז) כתב דמותר להסיר בחול המועד את הנוי מפני הגשמים ודומה גם אם לא התנה על כך כמערב יו"ט. **ובציץ אליעזר** (ח"ג סימן סז) כתב דבש"ת **שואל ומשיב** (מהד"ד ח"ג סימן כח) סותר א"ע בזה. **ובמשנ"ב** (סימן תרל"ח בבה"ל ד"ה כל) מביא לפסוק בשם שו"ת **חתם סופר** שמותר ליטול אתרוג התלוי בסוכה לנוי ולצאת בו בחוה"מ. הרי דה"ס הורה להתיר להוריד נוי סוכה משום מצוה אחרת ושליכא בכה"ג משום בזוי מצוה, ע"כ. ודעת **רבינו מרן הגרי"ש זצוק"ל** (פסקי שמועות עמוד פו) דמותר להחליף נוי בניו אחר בחוה"מ אם זה ליופי הסוכה, שכל האיסור זה רק להנות מנוי ולכן ממה שמוריד צריך לא יתנה מזה. וכשמתחיל ממש לרדת גשם מותר להוריד נוי לגמרי משום שזאת הסוכה פסולה, ע"כ. וע"ע **במשנ"ב** (סימן תרל"ח סק"ד).

וכתב רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל וז"ל: נויי סוכה דאסורין, מבואר בלשון הגמ' והפוסקים דאסור להסתפק מהן, ולענין עצם סילוק והורדת נויי הסוכה, לכאורה אי אסורין משום דחל שם שמים כמבואר **ברמב"ם** ועוד, לא משמע דיש איסור בהורדת לבד בלי ליהנות, וכן אי משום מוקצה למצותו היינו נמי בפשוטו איסור הנאתו, ורק בשבת ויו"ט אסור להורידן דאסורין בטלטול משום מוקצה כמבואר **ברמב"ם** (סימן תרל"ח ס"ב). ומיהו אי אסורין משום בזיון מצוה כמבואר בתוס' **ורמב"ן** ורא"ש ור"ן, לכאורה עצם הורדתן וסילוקן מן הסוכה זה בזיון המצוה, ומיהו בגמ' שבת (דף כ"ב) דתמן מקור האיסור דבזיון מצוה בניו סוכה, ג"כ לישנא דגמ' להסתפק בניו סוכה, ומשמע נמי דעצם הורדת הנויין ליכא איסורא [בחוה"מ דאין איסור מוקצה], דאין מחויב כל הזמן בעיטור הסוכה, ורק להסתפק מהן לאוכלן או ליהנות בזה חשוב בזיון מצוה, וכן רהיט לשון **הרמב"ן** (שבת דף מה"א), ועוד, דאם בא לסלקן מן המצוה ולהסתפק מהן אסור משום מוקצה ע"ש.

ומיהו לשון הרא"ש בתשובה (כלל כד סימן ט), מבואר דעצם הורדת הנויין אסור, והיינו משום בזיון מצוה, ואז גם משום דהוקצה למצותו, והורדתן זה הפקעתן ממצותן, וכן מבואר **בהר"ן** בחידושי (שבת מה"א), דרשאי להוריד הנויין ע"מ לעטר בניינים נאים יותר, ומבואר דעת הרא"ש והר"ן דעצם הורדת הנויין אסור. וצ"ל דלשון הגמ' אסור להסתפק מהן, היינו דאף בנפלו [וכן בהורידן] ורק בשביל להוסיף בניו שרי, וגם בכה"ג אסור ליהנות מהנוי שנטל. ויל"ע במוריד מפני הגשמים שלא יתקלקלו, ויחזירם אח"כ לנוי הסוכה, דמהיכ"ת שיהא אסור בזה, וכעין דכתב הר"ן כנ"ל דיכול להוריד בכדי לתלות נאים יותר, [ודברי הרמ"א זה בשבת ויו"ט דיש איסור מוקצה], וכמדומה דרהיט לשון הרא"ש בתשובה, דמרחיב לבאר דבניו מצוה ואסור מוקצה תליא זב", משמע יותר דכל אסור ההקצאה זה בהמשך מבזוי המצוה, אבל בנטלו ע"מ לעטר יותר הסוכה וכגונא דהר"ן ז"ל, ל"ש איסור הקצאה, דה"ל דבנפלו מאלוהים אמרינן דהוקצו למצותן משום בזוי מצוה, אבל אם בפועל הורידם ככה"ג דאין שום לתא דבזיון, לא שייך בזה אסור ההקצה למצותו, ואולי משמע יותר תחיתות הדברים דלא כסברת הר"ן דיכול להוריד ע"מ לעטר ביותר נאים, ולא דיש איסור בהורדתן משום בזיון או משום הפקעתן מהמצוה, ולא מצינו דהתירו בזה ע"מ להוסיף בניו, ומ"מ מסתבר דביש קצת קלקול בניוין על ידי הגשמים וכי"ב, דאף דלא נפקא מכלל נויין, מ"מ רשאי להוריד ולעטר ביותר נאים מהן, וצ"ע בכל זה.

ונראה דבנוי סוכה שנפלו, לא מצינו דמחויב להחזיר לתלות העטורים בסוכה, ואף להמבואר בפוסקים דאסור להנות בניו סוכה גם לאחר שנפלו, היינו דשמושן להנאתו דאין בזיון וטבול הקצאתו, אבל לא מוכרח דמחויב להחזיר ולעטרן, ואף לסברת **הרמב"ן** (במלחמות ביצה ל"ב), בנפלה הסוכה דקדושתה עליה משום דעתיד לפנותה, וכ"ה **ברמב"ן** (שבת מה"א) בעטורין דאסירי נמי בנפלה הסוכה, דהא צריך להחזיר ולבנותה ולעטרה בהן ע"ש, היינו דמשי"ה עדיין שם נוי סוכה עליהם, והוי בזוי מצוה להשתמש בהן, אבל לא מצינו חיוב להחזירם, עכ"ל.

פי תקרה יורד וסותם

נחלקו הפוסקים בסוכה שיש לה שלש דפנות, אך תקרה מפרדת בין הדופן האמצעית למקום הסוכה באפן שאינה ניתרת על ידי דופן עקמה, כגון שרחוק יותר מארבע אמות, או שהדופן אמצעית אינה מגעת ממש לתקרה, אם יש ברחב התקרה ארבעה טפחים ופי התקרה ניכר בתוך הסוכה, דהיינו שסכך על גביו ולא בשוה לו. ונחלקו האם רואין כאילו פי התקרה יורד וסותם, והרי זה כדופן לסוכה, ומצטרפת להשלים לשלש דפנות, וצריך שיעמוד תחת שתי קצות התקרה שני קנים גבוהים גבוהים עשרה טפחים וצמודים לדפנות, קנה מכל צד. או שאין לסמוך כלל על התקרה, והואיל ולא נעשתה לצורך מקום הסוכה. ויעיין **בהלכות חג** (עמוד קמג) בכל השיטות בהן.

קדושת סוכת גנב"ך

כתב השו"ע (סימן תרל"ח ס"א) עצי סוכה אסורים כל שמונת ימי החג, בין עצי דפנות בין עצי סכך. **ובמשנ"ב** (סק"ג) כתב, אין נ"מ בין סוכה חדשה ובין ישנה כל שסיככה לשם חג, אבל היושב בסוכת רועים ובורגנין וקייצין הרי היא כסוכה דעלמא שבשביל שנכנס זה ואוכל שם פתו לא נתקדשה, ע"כ. וע"ע בשו"ת **מנחת שלמה** (תנינא סימן נד) בדברי המשנ"ב.

ובשעה"צ (סק"ז) כתב דהמקור דבדרי **הרשב"א**, אכן דבריו לכאורה קצת סותרים, שמתחילת דבריו שכתב בעשויה לשם חג משמע שבעשויה לצל אפילו אם ישב בה כמה ימים לא נתקדשה על ידי זה, ודלא כדעת **רבנו ירוחם** המובא **במג"א** (סק"ב). ומסוף דבריו שכתב שבשביל שנכנס זה וכו' משמע שאם יש לו סוכה שעשויה בקיץ לצל והוא יושב בה בחג הסוכה [כרש"ה היא מן הדין] נתקדשה, וצ"ע. [וע"ע **בנתיבות הבית** על **עבודת הקודש להרשב"א** (עמוד ערב) מש"כ ליישב קושיות השעה"צ].

וכתב על כך רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל וז"ל: ולשון הרשב"א בחי' שנכנס ואכל שם פעם אחת כו' תחול עליה קדושה כל ז' ע"ש, נראה כוונתו ז"ל בכה"ג שנעשה וגם עכשיו היא סוכת רועים, ורק זה גם כשר למצוה הואיל ונעשה לצל, ובזה מה דהלה אוכל בסוכת רועים שלו פעם אחת, ומסתמא אפי' כמה פעמים, כמשמעות הלשון בעבודת הקודש, הואיל ואכתי סוכת רועים היא, דלא יחדה כלל לסוכתו, אין סברא דתתקדש על ידי דהיא כשירה ונכנס כמה פעמים לאכול שם, דהסוכה בעצמותה אינה קדושה, דלא נעשית כלל לשם קדושה, וה"ל בדגמא בדעתו לפני החג או אף בתוך החג שתהא סוכה למצוה ולא לסוכת רועים כלל, חל ממילא הקדושה וא"צ דוקא עשיה לשם קדושה, ואפשר אף בעדיין משמשת גם לרועים, אבל יחדה נמי לקביעות סוכתו, ודר בה בימי החג למצות סוכה ג"כ מתקדשת, ורק כשהיא עדיין בעצמותה סוכת רועים, ואין זה סוכתו שהוא דר בה למצותה, רק נכנס כמה פעמים לאכול פתו, בזה סברת הרשב"א דלא נתקדשה. **ובשעה"צ** (סימן תרל"ח סק"ג) עמד בזה דדברי הרשב"א סותרים אהדדי, דבתחילה משמע שבעשויה רק לצל אפי' ישב כמה ימים לא נתקדשה, ובסו"ד משמע דביושב בה בחג נתקדשה, והניח בוצ"ע, ולהאמור דברי הרשב"א מבוארים, ולשון הרשב"א שבשביל שנכנס זה ואוכל שם פתו לא נתקדשה, היינו הואיל וזה עדיין בעיקרו סוכת רועים, ואך נכנס ואוכל שם אפי' כמה פעמים לא מתקדשת בזה, וביותר מתבארים דברי הרשב"א כנ"ל, דבעשויה לקדושת סוכה, מתקדשת בבוא החג, וכן גם בנעשית לצל ואח"כ יחדה למצותה, אבל באם משמשת בעיקרה לרועים, ע"כ שנכנס לאכול שם לבד לא נתקדשה, עכ"ל.

סוכה שישב בה פעם אחת

כתב המג"א (סימן תרל"ח סק"ב) כתב **רבינו ירוחם** בסוכה ישנה אפילו לא חידש בה דבר ולא נעשית לשם סוכה כמ"ש בח"א עכ"ל, וצ"ל דעכ"פ ישב בה, ע"כ. **והמשנ"ב** (סק"ט) כתב ע"ד, ונ"ל דמייירי שהזמינה מתחלה לשם סוכת החג או שבעת שישב בה היה דעתו לישב בה כל ימי החג, הלא"ה לא נתקדשה בפ"א להיות שם סוכת החג עליה, ע"כ.

וכתב רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל ע"ד המשנ"ב וז"ל: ולענ"ד הקלושה לא נראה בדברי רבנו ירוחם דצריך גם להזמין וגם לאכול בה, והנראה לע"ד דרבנו ירוחם דקיד נוקט רק סוכה ישנה דלא נעשית למצוה, ולא נקט לסוכת גנב"ך ורקב"ש. וביותר מודקדק כן בדברי רבנו ירוחם שם (בח"ב), דהביא ומבאר לדינא דסוכת גנב"ך ורקב"ש, ומבאר גם בהא דנעשית לצל, ואח"כ הביא לדין סוכה ישנה דלא עשאה לשם חג וגם בלא חידש כשירה. ותו לשונו שם, דאם אסור ליהנות מעצי סוכה ישנה כו' כתבתי בחלק שני בדין עצי סוכה ע"ש, והרי דדקדק ונקט רק לסוכה ישנה ולא נקט נמי לסוכת גנב"ך, באופן דדברי רבנו ירוחם מתפרשים, דרק לא נעשית למצוה ואף גם בלא חדש בה דבר, אבל עכשיו היא סוכה שלו לחג, והיינו דחשב על הסוכה בתחילתו או בתוך החג, וזה כדברי המג"א, אבל לא דצריך נמי דאכל בה. **ובשעה"צ** (סק"ג שם), דבתחילת דברי **הרשב"א** משמע דלא כרבנו ירוחם, ולהמבואר בעניינתו מתפרש כן גם סוף דברי הרשב"א דסוכת רועים אפילו יושב שם כמה ימים לא נתקדשה, כל עוד היא משמשת כסוכת רועים, אבל גם להרשב"א ביחדה לכל ימי החג למצותה מתקדשת, וגם דברי רבנו ירוחם בפשוטו מתפרשים כן ביחדה למצותה וכש"כ, באופן נדון הרשב"א ונדון רבנו ירוחם שני נדונים נפרדים, ולא מצינו כאן פלוגתא בין הרשב"א לרבנו ירוחם.

ונראה לע"ד לסברת הרי"ח **והרמב"ם** ו**הרא"ש** ועוד, דלא מהני תנאי בסוכה עצמה להפקיע שם שמים, דיתכן דגם בסוכת גנב"ך ורקב"ש שלו, אם נכנס שם פעם ואכל פתו לקיום מצות סוכה, בהכרח חל שם שמים עליה, דלא מצינו סוכה בלי חלות שם שמים. וכדחזינו דהרשב"א בחי' בסוגין דביצה, דבתחילת דבריו דקאי דלא מהני תנאי בעצי סוכה, הוה קשיא ליה סוכת גנב"ך, ולא הכריע כ"כ בחי' וכש"כ. וא"כ להרמב"ם ודעיימיה דלא מהני תנאי בסוכה עצמה, שפיר י"ל דחל שם שמים גם בסוכת גנב"ך, וכל שכן בסוכה ישנה שלא נעשית לשם חג, אבל היא סוכתו ממש וכמש"כ. ומבואר מאד דלא מצינו תרי גוונא סוכה קדושה ולא קדושה, ומיהו בנכנס בסוכת רועים של חבירו [באופן דא"י גזולה] לאכול שם פתו, לכאורה פשוט דאינו יכול להחיל שם שמים על סוכת חבירו, ואף דא"כ בהכרח מצאנו סוכה דמקיים בה מצותו דלא נתקדשה [דאין נראה כלל לומר דה"ל דלא מהני למצות סוכה], אין כאן מחודש דזה מבואר דאין בכוחו דעל ידיו יתקדש סוכת חבירו. ומיהו **ברמב"ן** (מלחמות ביצה שם), מבואר דנקט בפשיטות דבלא נעשה הסוכה למצותה, פשוט דלא נתקדשה, ונראה דזה גם למסקנת דבריו בחי' שבת, דלא מהני שום תנאי להפקעת קדושת הסוכה עצמה, דזה רק במפקיע דרך תנאי, אבל אם בתחילתה לא נעשית כלל למצוה ורק לצל בעלמא, נראה סברתו דזה כסוכה בעלמא ולא חל בה קדושה כלל.

ונראה לע"ד ד"ל לשיטת הראשונים הנ"ל גם בסוכת גנב"ך שלו, דרק מתקדש בשעה שמקיים בה מצות סוכה דאז בהכרח חל ש"ש עלה, ואך מכיון דלא נעשית

נאמנים אנו לדברי רבנו הגדול זיע"א, ששינן לנו תמיד את דברי החכם מכל אדם: "אורח חיים למעלה ממשיך למען סור משאול מטה". ואין לנו תינוק ותינוקת שאינו יודע את פירוש של אדונינו הגר"א זיע"א, אותו החדיר רבנו הגדול ושהיו באזני אלפי רבבות בית ישראל: אם לא עולים, אז מיד יורדים! ואנו חייבים לעלות ולעלות ולא להפסיק ולעלות, כי ברגע שנפסיק לרגע קטן לעלות, אזי תיכף מיד ח"ו ח"ו... אין לך תינוק ותינוקת במינוחתינו שאינו יודע שיירידת הדורות אינה גזירת הכתוב והחייב שחייבנו חז"ל: 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, אברהם יצחק ויעקב, עומד ותובע ללא הרף וגבול.

רבנו הגדול זיע"א בעצמו, היה בחינת המעשי אבותי בדורינו. בעוצם שלהבתו הגדולה והעצומה רוממנו לגבהים נוראים והראה לנו באצבע: הנה לכאן תגיעו, לכאן תשאפו להגיע! אל תעצרו את העלייה, אל תפסיקו לרגע מלהתעלות.

כאשר אנו עומדים בימי השמחה, לאחר כפרת היום הקדוש. הבה נקבל מעט מושגים, מעט מן המעט, מן ההסתכלות של רבנו הגדול זיע"א, איך הוא ראה את פני הדברים, כולי האי ואולי, נבין ונשכיל עד היכן הדברים מגיעים.

ויסעו מיום כיפור לסוכות

תפילת נעילה מסתיימת, שיא השיאים של השנה כולה, תכלית כל הימים והזמנים, תכלית ועיקר השנה. ברגעים אלו ניצב כל יהודי בזמן השיא שלו, נקי וצח, טהור ומלובן.

מי יכול לטהר את הרוממות הנשגבה של הרגעים הנפלאים הללו, הרגעים של אחרי הכפרה, הרגעים של קירבת אלוקים שאין כמותה בכל השנה. ואל הלב מתגנבת מחשבה קטנה, שמא ברגעים הללו, לאחר שהגיעו רגעי השיא, לאחר העמל הנורא והנשגב של כיתות כל כוחות הגוף, ברגעים של רוממות הנשמה עד בלי די, אולי אפשר לעשות אתנחתא קטנה... אך ממש לא זה היה הנוסח של רבנו הגדול כאשר היה עומד ומזהיר נוראות דווקא על רגעים אלו.

כי דווקא במינים אלו, מתחדשת מלחמת היצר גדולה ונוראה. היצר הרע שיצא נקי מנכסיו לאחר שנתכפרו עוונותיו של היהודי, מחדש מלחמה חדשה. הוא חפץ לחטוף בחזרה את כל הדרגות ולהחזיר ח"ו ח"ו את היהודי למצבו הקודם...

הלא מצינו בחז"ל על דבר הכתוב "ויסעו מהר ד" - כתינוק הבורח מבית הספר, - מזה צריך לפחד באותם רגעים נעלים ומרוממים, שלא להיות ח"ו כתינוק הבורח מבית הספר. ועלינו לשמר את הרוממות הנשגבה של אותם רגעים נעלים ונפלאים לכל ימות השנה.

קשה היה לו לרבנו הגדול זיע"א לראות את המחזה הנפוץ בעולם הישיבות, לאחר הרגעים הנשגבים והנעלים, כאשר אורזים את החבילות ונוסעים הביתה. ממש בחינה של "ויסעו מהר ד"..." מהו פשר הדבר? הלא עתה הגענו לשיא השיאים של החיים ומיד לעזוב ולנסוע הביתה?

היה הוא זיע"א מבקש מבחורי הישיבה שיחוסו על נפשם, וישארו בישיבה לעוד יום נוסף של התעלות. שימשיכו את הרוממות העצומה ולא יברחו ממנה.

אמנם לא היה מחייב אך אחד להשאיר, אך בישיבת "מעלות התורה" היה ידוע שלמחרת יום הכיפורים בתפילת שחרית, עובר רבנו הגדול וסוקר במבטו את מי שנשאר ללון בישיבה... כאשר הוא מאיר פנים לכל מי שזכה לכך, ואף היה נוהג לאחר התפילה לברך את הנשארים בברכה נוספת מיוחדת!

בפרט שארבעת הימים הנשגבים שבין יום הכיפורים לסוכות, היה נחשבים נוראות אצל רבנו. הוא כמי שסודות התורה נהיגין לו, ובפרט דברי אדונינו הגר"א זיע"א בתיקוני זוהר ברוממות הימים הללו, ניכרים היו על פניו המאירים הדברים כמות שהם.

הלא אדונינו הגר"א זיע"א יסד לן על הימים הללו שהם בגדר 'מקצת יום הכיפורים', וכי קטנה היא בעינינו?!

מחיל אל חיל

אם לאחרים, תלמידיו ושומעי לקחו היה מעורר נוראות על ענין "ויסעו מהר ד" שלא יהיו כתינוק הבורח מבית הספר, ק"ו לעצמו, שהיה אש להבה נוראה במוצאי יום הכיפורים. **אם** חפץ היה מאן דהוא לראות איך מקיימים 'מחיל אל חיל' בתכלית העוצמה, שומה היה עלי להתבונן בהליכות רבנו והנהגותיו.

שני עבודות כבירות ניצבות היו לפניו מיד, לאחר ההבדלה. האחת, עבודת בין אדם לחבירו. והאחת, ההתנפלות על מסכת סוכה בהתלהבות עצומה שאין כדוגמתה! ואין עבודה אחת סותרת את חברתה, ואדרבא זה משלים זה, ואי אפשר לזה בלא זה.

כי כל מי חייב היה רבנו הגדול זיע"א אש בוערת בענין בין אדם לחבירו, אבי יתומים ודיין אלמנות, רק קנהה לו מלחמת חרמה למען האנשים שהעולם הזה לא מסביר להם פנים מיוחדות... והאש הבוערת הזאת בבין אדם לחבירו היא היא נשמת התורה, וידועים דברי מרנא ה"חזון איש" שחסד הוא נשמת התורה.

המעברים החדים והבלתי נתפסים בשכלנו הקטן בין דבקות עילאה לירידה לקטני קטנות ופרטות עלובות, היו מתבצעים אצל רבנו הגדול זיע"א כבהרף עין.

אליבא דאמת, בהתבוננות בלתי שטחית, אין כל בכלל מעבר חד, אלא עבודת הבורא רצופה שציונו על הדבקות העילאה בשעת נעילה והארת פנים בחדא מחתא, וסדנא דשמיא וארעא חדא הוא, נשקי שמיא וארעא להדדי, ריעין דלא מתפרשין.

כך היה רבנו הגדול זיע"א 'נוחת' בבת אחת מגביו הבלתי נתפסים, ומי ישער ויתאר את רגעי הנעילה, אצל מי ששמונה עשרה רגלי רגיל שלו, גבוה מעל גבוה פי אלף אלפים מהנהגותיו... ולא חסר עוד בזה מעצמו אולי סבור שיזכה לברכה על זיווג הגון, אבל רבנו סבר בזה אחר זה עוברים לפני בני הישיבה, וזכר כל אחד ואחד מי היה בתפילות, ומה מצבו, ומעיר כדרכו בחיבה ואהבה.

הנה עובר לפניו בחר פלוני שרבנו הגדול זיע"א סבור היה שהגיע לגיל שידוכין, ועליו מוטל לבנות בית נאמן בישראל, ורבנו מעצמו מברכו בכל ליבו שיזכה להקים ביתו בקרוב. ולידו עובר עוד בחור שהוא עצמו אולי סבור שיזכה לברכה על זיווג הגון, אבל רבנו סבר שעדיין לא הגיע זמנו ועליו להתעלות בהיכל הישיבה, ורבנו 'אינו' מברכו בדווקא. אחד לאחד עוברים בני הישיבה, ורבנו נתן כולו בעבודת 'בין אדם לחבירו'.

ואז הגיע הרגע שלאחריו... טעימה הגונה לאחר הצום, מאן דכר שמיה?... **רבנו** הגדול נשאר על מקומו, מסתפק בכוס משקה חם, ותוך כדי 'מתנפל' על מסכת סוכה בהתלהבות אדירה יחד עם משמשו בקודש הרה"ר **רבי דוד בירמך שליט"א**, צולל במים אדירים ומכניס בתוך דפיה של מסכת סוכה את כל העוצמה של היום כיפור, את ה"כל נדרי", את ה"מעריב" את הוידוים, את ה"שחרית" ואת ה"מוסף" ואת העבודה הגדולה של עבודת כהן גדול, את המנחה, ואת שיא השיאים; "הנעילה" את הכל הוא מכניס בדפי מסכת סוכה!...

עד חצות הלילה נמשך היה המחזה הכביר הזה, לא בלתי ובמקום אחר, אלא על אותו

מקום שהתפלל בו נעילה, ב"אגודה שול", שם גופא היה מכניס את כל העוצמות הכבירות של יום כיפור לתוך מסכת סוכה. את סעודת השמחה של מוצאי יום כיפור קיים רק לאחר חצות הלילה.

כך ורק כך, בורחים מהיצר הרע שרוצה לחטוף את הכל, מיד לאחר הרוממות העצומה של הנעילה.

מים רבים לא יוכלו לכבות

מים רבים לא יוכלו לכבות את אשד האהבה האדיר שנשפך מליבו של רבנו אל האתרוג... אל הלולב ההדסים והערבות. פרק מיוחד על חביבות המצוה של רבנו בחיור אחרי ד' מינים מהדורים לכל השיטות, היה צריך להיכתב בנפרד, אבל נעבור ישר לנטילה בפועל של הד' מינים.

איזו אהבה... איזה חיבה... אלו נשיות הערף על האתרוג... על הלולב, על דפנות הסוכה, ליבו יצא מגדול האהבה למצווה.

כשבאים תלמידיו לתאר פרק זה בהנהגותיו של רבנו הגדול זיע"א, אינם מוצאים את המילים לבטא זאת.

איך מתארים את אור פניו הקורנות זיו שלא מעלמא הדין כשחובק בידי את האתרוגים המובחרים, אלו שזכו לעלות על שולחנו, איך מתארים את האהבה העצומה למצווה.

איך מתארים את המעמד הנשגב עת מסתיימת תפילת שחרית ב"אגודה שול", ורבנו הגדול זיע"א היה יוצא אל הסוכה הקטנה כדי לקיים את מצוות "ושמחתם לפני ד' אלוקים", את מצוות "ולקחתם לכם כלי ראשון פרי עץ הדר כפות תמרין וענף עץ עבות וערבי נחל", איך מתארים את האהבה העצומה הזאת שהייתה מתבטאת בנשיות לווהטות לארבעת המינים.

איך מתארים את הנשיות באמצע ההלל כשליבו הגדול רתח בשלהבת אהבה אינסופית להקב"ה ולמצוותיו?

אתרוג דומה ללב...

ובתוך כך, לא לשכוח את הלב של המצוות. הלא כך חיך רבנו הגדול את תלמידיו ואת כל הדור כולו, להיות שקוע בפנימיות המצווה, להיות את ה'חיים האמיתיים', ובכל מצווה שמקיימים ובכל רגע של חיים בכלל הלא העיקר הוא פנימיות הלב.

הלב של רבנו הגדול! דמעות זולגות מעיניו כשאנו נזכרים בלב הגדול הזה שהיה בעצם הלב הפועם של כלל ישראל, הלב של כולנו, הלב של כנסת ישראל בגלות הערב רב, הלב החם הפועם, הלב הרוחני הלב שותת הדם, הלב, אי, הלב!

אתרוג דומה ללב... הנה הלב! ואיך שצריך להיראות הלב של יהודי. כך מסתכלים על האתרוג... כשטורחים להשיג את האתרוג, טורחים להשיג את הלב, כי כך אמרו חז"ל בקדשם, וכך היא המציאות הרוחנית. כך לימד אותנו, כך הנחיל לנו.

אולם הוא בעצמו כשהגיעו אליו האתרוגים המובחרים מיד במוצאי יום כיפור, הוא לא התנפל עליהם בחרדת קודש, הוא פשוט התבייש מהאתרוג...

רבנו הגדול חש במוחש כל מאמר חז"ל, ו'ח' את ה'חיים האמיתיים'. כשהגיעו האתרוגים לפניו, נקיים ומהודרים, והלא אין לך דבר משובב עין ומרומם את הלב יותר מאתרוג מובחר שבמובחרים, כולו הדר ונוי מצווה, בדק מיד את עצמו: האם הוא מתאים לאתרוג?

האם הלב שלו עצמו, בתביעות העצומות שהיה תובע מעצמו כסדר, מתקרב לנקיונו ויופי הדר של האתרוג...

רבנו הגדול זיע"א לא העיז לקחתם בידו, ברגעים הראשונים, רגעי המפגש עם האתרוגים המובחרים, חש רבנו רגשי בושה מבוראו יתברך...

מתבונן הוא בהם בעיניו, ולוקח לו זמן עד שהוא פושט את ידו לבדקם, לא ברגע הוא מושיט יד אליהם. נותן הוא לרגש הבושה, רגש התביעה והשאיפה התמידית לשלימות, לבבעב ברתחה.

"הלא חז"ל הקדושים המשילו את האתרוג ללב, כמו שמביא הטור, האתרוג כל כך נקי וזך, אבל הלב... אני מתבייש מהאתרוג... הלב צריך להיות זך כמו האתרוג... אני מתבייש מהאתרוג..." אמר רבנו.

כך מתאר בפניו תלמידו חביבו הגאון **רבי אליהו ווינר שליט"א** את המעמד המבהיל אשר אירע במוצאי יום הכיפורים, איך רבנו עומד ואינו מעיז לגעת באתרוגים, רק לאחר זמן, העז להושיט ידו והחל מתבונן באתרוג מכל צדדיו בהתרגשות עצומה...

איך נראה יהודי בלי אתרוג...

זאת עלינו לדעת, כי האתרוג הוא הלב, ואם חז"ל הקדושים אמרו כך, הנחילנו רבנו הגדול שכן בדיוק צריך כל אחד מאיתנו להרגיש. הלב... הלב הוא העיקר! הוא מרכז החיים... האתרוג הוא הלב. וממילא אם חסר משהו באתרוג אז חסר ממש בלב...

וכי יש משהו מאיתנו שמרגיש כך?! אבל חייבים להרגיש כך, - 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי'! והיה רבנו הגדול אומר בשם **אדונינו הגר"א זיע"א**, שכל מקום שאמרו חז"ל לשון חייב הוא עד כדי מסירות נפש.

הנה נציג לעצמינו את הדרגה הזאת למול עינינו ונשאף בכל כוחנו להגיע אליה. נציב למול עינינו את מראהו של רבנו הגדול זיע"א שכל חסרון קטן באתרוג עשה אותו "אויס מענטש" ממש...

לפנינו מעשה מבהיל אותו מספר תלמידו הרה"ר **רבי יגאל שיף שליט"א**. היה זה בשנת תשנ"ו, למחרת אירוסיו שהתקיימו בחול המועד סוכות.

כאשר הגיע אל רבנו הגדול כדי לבשר לו על אירוסיו בשעה טובה ומוצלחת, מצאו לאחר תפילת שחרית והלל לפני תפילת מוסף. מן הסתם רצה אז ליתן רווח בין תפילה לתפילה ולהתכוון כראוי לתפילת מוסף.

סבר פניו של רבנו הגדול היה מתוח ומודאג, הוא נראה ממש לא במיטבו בלשון המעטה. את ברכת ה"מזל טוב" הפטיר, ומיד ביקש ממנו להתלוות אליו לכמה מקומות. התלמיד לא מבין מה היה לו לרבינו, ומדוע מראהו אינו טוב, שלא לומר אפילו מוזר...

המקום הראשון בו נתלווה אליו היה לתפילת מוסף. לאחריו התלווה אליו אחד לארוחת בוקר שהוזמן לסוכת אחד מגדולי תומכי הישיבה.

למראה כמה אנשים הנמנים על עדת החסידים שהיו שם, אמר רבנו: יש להבין איך כתב ירמיה את מגילת איכה בבבואה. הלא אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, אלא מכאן שגם בכתביהם הראשונים צריך להיות בשמחה ולא בעצבות...

וכך היה נראה על רבנו שהוא מתאמץ בכל כוחו להיות בשמחה ולברוח מן העצבות, אבל הוא בעצם ממש "אויס מענטש"... ובכל משך הביקור היה נראה מוטרד עד מאוד, וחיפש

לקצר ככל האפשר.

תוך כדי הדברים, הובן לתלמיד היטב מה היה לו: - היו לו לרבנו כמה וכמה אתרוגים אבל האתרוג המרכזי, עליו בירך ואותו לקח כעיקר, נפל הפיטס!... עתה הובן פשר דאגתו וטירתו, עד שלא היה מסוגל לחזור לעצמו.

משם, נסע רבנו לסוחר אתרוגים שהביא לו מיד את המובחר שבמובחר ממש. רבנו אפילו לא נעמד לבדוק בפניו את האתרוג הבדל תומי, קריטי שאין כדוגמתו, בין מצב רוחו השפוף והטרוד ממש "אויס מענטש" לבין הנהרה והשמחה לאחר שהשיג אתרוג מיוחד והדר.

הגדול מן ראש הישיבה זצוקללה"ה

בדקדוק, רק הביט עליו במראה כללי, לא רצה לפגוע בסוחר האתרוגים כי הלא הוא הכין לו את הטוב ביותר...

באותו רגע, השתנה סבר פניו של רבנו כליל! רבנו נכנס לתוך הרכב, ונהרה מופלאה התפשטה על פניו. נהרה עילאה. שמחה גדולה אפפה את כל יישותו, כמו נולד מחדש באותו רגע.

ואז, החל לדבר עימו בחביבות מופלגת: "מסתמא אמרת 'שטיקל תורה' הגון במסיבת האירוסין" - תבע מיד את שלו, ולאחר שחזר בפניו על החידוש והמערקה, חלק רבנו עליו ואמר לו שהוא סבור אחרת, התווכחו, ולאחר מכן החל רבנו לדבר על השידוך ועל פרטי בחביבות שאין כדוגמתה. רק לאחר מכן נפרד לשלום מתלמידו כשהוא מנשקו בחביבות. **"ראיתי"** - כך מספר התלמיד - "אין נראה יהודי בלי אתרוג, ואין נראה יהודי עם אתרוג!..." הבדל תומי, קריטי שאין כדוגמתו, בין מצב רוחו השפוף והטרוד ממש "אויס מענטש" לבין הנהרה והשמחה לאחר שהשיג אתרוג מיוחד והדר.

יש אתרוג אחד!

כאן המקום לספר עובדה, שה'מבינים' יישושו עליה כמוצא שלל רב, וילמדו אותה לעומק, הרבה לימודים ממעשה רב זה.

בימי אברכותו הצעירים של רבנו הגדול זיע"א. תבערה של יראת שמים בוערת בירושלים עיה"ק, וכל ההפץ להתלקח ביראת שמים, עושה דרכו אל ביתו הצנוע של מרן הגר"ז זיע"א שם שואבים יראת חטא ופחד מהקב"ה, בדליים, מנהר היראת שמים שנשפך שם... **רבנו** הגדול היה הולך לעקוב אחר תהלוכותיו של מרן הגר"ז זיע"א וכליבו הגדול אוצר ומתלקח.

פרקים ארוכים מלאי הוד אפשר לחקוק מן אותם שעות רבות שעשה רבנו הגדול במחיצתו של מרן הגר"ז וממה שלמד שם והנחיל לעולם.

בא חג הסוכות, נפשו של רבנו הגדול יוצאת אל האתרוגים... איי, האתרוגים של מרן הגר"ז!... האתרוגים שהיו מושג בעולם כולו איך מדקדקים במצוה ואין מהדרים בה.

עבור אנשים רבים לא היו אלו אלא הידורים ודקדוקים, אולם אצל מרן הגר"ז היה זה פחד וחרדה, הלא התורה מצווה "ולקחתם לכם פרי עץ הדר", וכי באתרוג הזה מקיימים את מצוות ד', האם הוא אכן האתרוג שנצטוונו עליו? האם יצא ידי חובה... הפחד של מרן הגר"ז מה"חובה" הביא אליו את המיטב שבמיטב. ורבנו נפשו יוצאת אל האתרוגים הללו, רוצה אף הוא לנענע במינים של מרן הגר"ז כדי לצאת ידי חובה...

ברם, כדי להכנס אל מרן הגר"ז ולנענע את הארבעת המינים שלו, אין זה דבר פשוט כל כך. סביביו נסערה מאוז, כל מעשה מדקדק בפלס ה"חובה"... מי שאינו בדרגת ה"יראת שמים" הראויה אינו מעזי להתקרב.

כבר בדרך פגש רבנו את אחד התלמידי חכמים המפוארים, והלה אמר לרבנו בצער, כי משהו קרה לארבעת המינים של 'הרב', לפני זמן מה נכנס 'והרב' סירב, לא ידוע לו למה ומדוע, אך כנראה אין מה לעשות.

רבנו תפס מיד את הסוכה; - מה אמרתם לו, שאל רבנו.

השיב לו אותו ת"ח חשוב: מה זאת אומרת, מה אמרת לי, נכנסתי וביקשתי ליטול את ארבעת המינים, 'הרב' שאלני באיזה אתרוג אני רוצה, ואמרת לי שאתה רוצה לנענע בכל' האתרוגים של הרב. הרב הגיב: אלע... אלע...? וסירב לבקשתי.

רבנו תפס את סיבת סירובו, ונכנס אל הבית, ביקש ממרן הגר"ז זיע"א ליטול ארבעת המינים שאלענע.

כאשר שאלו מרן הגר"ז באיזה אתרוג, אמר לו רבנו: "באתרוג כשר!" מיד נתן לו מרן הגר"ז את ארבעת המינים שלו לנענע בהם.

לאחר שנטלן, אמר לו מרן הגר"ז: המתן קמעה... נכנס לחדר והוציא את 'כל' האתרוגים, ונתן לו לנענע את כולם.

בראשית אין 'כמה' אתרוגים, יש רק אתרוג כשר, אלא שאיננו יודעים על אתרוג זה אם כשר הוא, כל אתרוג מוטל בספק כשרות, אבל ליטול נוטלים רק אתרוג אחד!

נטילת האתרוגים

חביבות המצוה של נטילת האתרוג היתה כידוע גם בנטילת אתרוגים רבים מסוגים שונים, כאשר שח פעם בארזי תלמידו הרה"ג **אביעד יהושע סגרה שליט"א** כי הוא מורגל בזה מבית אביו הגדול זצ"ל. לאחר הברכה שהיתה בהתלהבות גדולה היה מנענע באתרוג המובחר, וכל נוחל מן היה נוטל מן הקופסה כעשרה אתרוגים ומגביה כל אחד מהם בידיו ומחזיר, ואח"כ נטל בחזרה את האתרוג שבירך עליו וקרא את ההלל.

הרבה פעמים היו מנסים תלמידים ומקורבים לשמוע מפיו על איזה אתרוג מאיזה גידול או זן ויחוס הוא נוהג בדקדק לברך, ולא היה נענה להם.

באוזני תלמידו הנ"ל אמר פעם כי זה לא הוגן לומר תשובה בדבר, וכל שנה הוא מברך על הגידול הכי יפה בעיניו.

כך יצא שברוב השנים האתרוג שעליו בירך רבנו היה מזן שהעיד עליו **מרן החזון איש זיע"א**, שנה אחת בירך על אתרוג מזן המיוחס ל**מרנא המהר"ל דיסקין זיע"א**. ואף בשנים שלא בירך על אתרוג זה היה מקפיד לקנות אתרוג מזן זה כדי ליטול אותו בין האתרוגים האחרים.

באותו פעם נשאל על מה שיש האומרים שראוי לסמוך יותר על אתרוגי מרנא המהר"ל דיסקין שחקר היטב אחר מקור האתרוג והכריע בדעתו הגדולה שאינו מורכב, ואילו מרן החזון איש הכריע על האתרוגים הללו מטביעות עינא בלבד... הגיב רבנו בזעזוע: וכי על טביעות עין של הרשב"א גם אומרים כך?!

תלמידו הרה"ג **אביעד יהושע סגרה שליט"א** מספר כי היה שנה אחת שהראו לרבנו שבאיזה קובץ תורני עשו מחקר גנטי על האתרוגים מכל מיני סוגים, ויצא שגם הון שעליו העיד החזון איש, וגם הון ה"תימני" הם מקוריים ללא הרכבה, ושמה על זה מאוד, והזכיר זאת הרבה באותו שנה.

באותו ענין מספר הרה"ג **רבי ישראל יהודה ווינר שליט"א**: פעם אחת שבאתי להקביל פני רבינו מנחם מנחם שם רבים, ודיברו עמו מענין אתרוג המורכב, היה שם שאמר שהיום

גילו חכמי המדע שהאמת כמש"כ ה"בית אפרים" והמורכב שונה בתכונותיו מהמקור. מיד כששמע רבנו זאת הגיב: ה"בית אפרים" לא צריך להסכמתם...

מתי קשה ליטול אתרוג מהודר...

השמחה בארבעת במינים היא השמחה בהקב"ה עצמו, בתורה הקדושה בעצמה! יש להזהר הרבה מלשמוח ואולי אפילו להנות מן האתרוג עצמו. הלא כל ניו של האתרוג הדרו ותפארתו אינו אלא להראות את יקר תפארת גדולת המצווה על הלקיחה.

לפניו מעשה מבהיל שאין כדוגמתו, מעשה זה ראוי לספרו כמות שהוא, ולעצור ולהתבונן בו בלי סוף ובלי חקר, להפנים עמוק עמוק אל תוך הלב את המשמעות שבו.

היה זה בחג הסוכות בשנה שהתרגשו על עולם התורה הגזרות הנוראות, באותה שנה נפל בחלקו של רבנו זיע"א אתרוג צהוב ומהודר ונקי בתכלית עם פיטס יפה, אלא שעל דד הפיטס היו כתמים שונים שלא כל כך מצאו חן בעיני רבנו.

דעתו לא נחה, ואף ביקש מאחיו **עמוד ההוראה הגאון רבי עזריאל שליט"א** שיראה את האתרוג ויחווה עליו את דעתו. בסופו של דבר, למרות הכל, נטל רבנו את האתרוג הזה. **בבוקר** יו"ט ראשון של חג, לאחר התפילה, ליווה תלמידו **הגאון רבי אליהו ווינר שליט"א**, לפתע פונה אליו רבנו ואומר לו: "הקב"ה בצער, התורה הקדושה בצער, ואני אסתובב לי עם אתרוג נקי בלי כלום כלום!..."

כשהתורה הקדושה בצער, וקרנה מושפלת עד עפר, מי הוא זה שיכול להסתובב לו שמח וטוב לב עם אתרוג נקי... הפך בה והפך בה, לרוחב ולעומק, וללימוד לקחי מעשה זה אין חקר.

שמחת מצוה ולא שמחת כרסו

כתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות יו"ט ה"ח: וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו וסווא מנאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כרסו, ועל אלו נאמר וכו', ושמחה כזו קלון היא להם וכו'.

כמה היה רבנו פוחד ורועד מדברי הרמב"ם הללו. וכי יש לך מפחיד יותר מזה.

אנו יושבים בסוכה ונהנים מ'ציילא דמהימנותא', וחושבים לעצמנו שאנו מקיימים את מצוות שמחת החג, והרמב"ם טופח לנו בפנינו ואומר: אין זה שמחת מצוה אלא שמחת כרסו.

רבנו הגדול זיע"א אבי היתומים והאלמנות, פטרונם של העניים ומרי הנפש, הרים פרייקטים אדירים לקראת הימים טובים, היה זה 'סדר עבודה' מיוחד, לדאוג לסכומים אדירים למאות אנשים!

כבר מראש חודש אלול היה מגייס סכומים בכל הדרכים שעמדו לרשותו ובכל האופנים, ואינו שוקט על שמריו, ולא היה מסוגל להכנס ליום טוב בטרם יהיו כל הנדכאים והאומללים מסודרים בצרכי החג על הצד היותר טוב. כאשר שליחיו הנאמנים תלמידו הגדול **ראש ישיבת "מעלות התורה" הגאון רבי יוסף פטרוף שליט"א** ומקורבו **הגאון רבי מרדכי יפה שליט"א**, מסייעים על ידו בכל עניני החלוקות.

כדאי להתבונן בנוסח הקבוע של רבנו כשהיה נותן את הסכומים, פעמים שמדובר אף בסכומים אדירים, ועם כל זה היה אומר: "יש כאן הרבה, אבל זה לא מספיק". בינו נא בלשונו הנקיה... לשון משכיל אל דל... "יש כאן הרבה, אבל לא מספיק"...

כיצד בונים סוכה?

בימים אלו של חביבות למצוות שקועים עמך בית ישראל במצוות בניית הסוכה, וכשם שלמדו אצל רבנו חביבות המצוות מהטירחה סביב ארבעת המינים, כך למדו תלמידיו ממנו איך בונים סוכה.

בניית סוכה אינה מעשה יבש וטכני של בנייה, חיבור קרשים והעמדת דפנות וכו' וכו', לא ולא! זהו מעשה מצווה, מעשה עם נשמה, בעת בנייתו יש להחזיר את כל הלב בבנייה.

כבר בשנותיו הצעירות, כשהגיע אחיינו ומקורבו **הרה"ג רבי מנדל אויערבאך שליט"א** לסייעו בבנין הסוכה היה רבנו 'מלמד' איך בונים סוכה.

כי בנין הסוכה צמוד וקשור ל"מסכת סוכה", ללמוד וללמד לשמור ולעשות, בחדא מחתא.

רק כך מחזירים 'לב' בבניית הסוכה. וכך היה נראה מהלך בנין הסוכה. על כל עץ שהיו מניחים על הסכך היו אומרים "משנה" אחת ממסכת סוכה.

על העץ הראשון: "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה, ורבי יהודה מכשיר...".

על העץ השני שהיו מניחים לסכך: "העושה שוכתו בראש האילן כאילו עשאו בתוך הבית...".

במהלך הנחת הדליים: נרס עליה סדן מפני החתמה או תחתיה מפני הנשר או שפירס על גבי הקינוף פסולה...". ברביעי: "הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכך על גבה פסולה".

וכך המשיכו במשנה אחר משנה. הידיים עוסקות בבנין הסוכה בפועל והנשמה מחרידה במעשה את 'לב' הסוכה, שהם הלכות סוכה ומצוות תלמוד תורה.

סוכה כהלכתה...

חיותיהם של תלמידים רבים במשך השנים קשורות למעמד בנין הסוכה, בו למדו איך בונים סוכה.

תלמיד רבנו, **האדמו"ר מטריסק הגאון רבי משה מרדכי אייכנשטיין שליט"א** מספר על אותה השנה שנקלע לבית רבנו בעת שבנה את הסוכה.

במשך כל הזמן שהתעסק בבניית הסוכה עסק רבנו בלימוד משניות סוכה ובשינונה. לא היה זה שינון קטן שהחל בסוכה שמעל ראשו לא יהיה ב"קיינעס" מחוברים, אלא רק בקנים בודדים, והסביר זאת בפני תלמידו הרה"ג **רבי אביעד יהושע סגרה שליט"א**: **רבי אלעזר משה הלוי הורביץ** אסר זאת משום 'חבילה', ואף שזה מחודש מאוד, מרבי אלעזר משה אני מפחד...

השמחה בבניית הסוכה

בשנים אחרות, היה עומד על גביהם של התלמידים, ומכנים 'נשמה' לתוך מעשה המצווה. בנין הסוכה עצמה היה מתחיל מיד בצאת היום הקדוש, ולמחרת יום הכיפורים היו משלימים את הנחת הסכך.

הלימוד שלמדנו ממנו, כך מספרים התלמידים, הוא מה שלימד אותנו כל ימי חייו. את

היה רבנו הגדול יושב בסוכה ומנצל כל רגע של ישיבה בסוכה, ביציאה דמהימנותא. ואינו מסוגל לצאת אף לרגע מן הסוכה הקדושה. וסבר רבנו שמי שיוצא מהסוכה סתם שלא לצורך הרי הוא מבטל מצוה ויש עליו טענה. **הלא ברמב"ם** משמע שצריך לעשות את סוכתו קבע, ואם הוא מסתובב בבית שם הרי הוא מבטל מצווה, שהרי הוא מוכיח שאין זה ביתו. ורק אם יוצא לצורך ממש, אין זה סתירה שהסוכה היא ביתו. כל כך היה חדר מפני יציאה מחוץ לסוכה, עד שפעם אחד כאשר הגיע לבקר אחד מגדולי הפוסקים ביקור חג, לאחר שנשתיים הביקור קם רבנו ללוותו ולנהוג בו בכבוד הראוי לו. אך כשהגיע לפתח הסוכה ביקש רשות מאותו אדם גדול להשאיר בסוכה, היות והוא משתדל שלא לצאת מן הסוכה אם לא בהכרח גמור.

להרגיש את הסוכה

רבנו הגדול היה מספר את מה שמע מהגאון **רבי הירש זקס זצ"ל** על סבו **מרנא ה"חפץ חיים זיע"א**: בסוף ימיו היה חשש שהקור יזיק לו ויחלה אם ישב בסוכה, ולכן ישב כל הזמן בסוכה, אבל לא בירך ברכת לישב בסוכה. **הנכדים** שחששו לשלומו, לא סיפרו לו כלום, והגינו תורה על גבי הסוכה, והתנהגו עימם כאילו הוא יושב בסוכה, ונזהרו כל הזמן שלא יצטרך לצאת מהסוכה וכו' וכו'. **אלא** שה"חפץ חיים" הרגיש הטיב מתי הוא יושב בסוכה כשרה ומתי לא, ובסופו של דבר אמר לנכדו: הם חושבים שהם יכולים לרמות אותי... [זיי מיינען אז זיי קענען מיר אפ נארען...]. **בנותן טעם** להביא את אשר היה שח רבינו זיע"א: באתי פעם למרן **הסטייפלער זיע"א** בחג הסוכות, ואמר לי הרבנית ע"ה שאמתין, כי הוא ישן. והוסיפה ואמרה: אה! "אזא אטייערע מצוה" [כזו מצוה יקרה], ישנים, ומקיימים מצווה....

אור הסוכה

כך כותב תלמידו **הרה"ג רבי ישראל יהודה ווינר שליט"א** בספרו "תפארת שמואל":...האר"ך רבינו לבאר בטוב טעם ודעת, סוד צילתה מרובה מחמתה, שהחמה בעוה"ז היא המזלות, אבל למעלה מן השמש יש יתרון, ויצילתה מרובה היא השמש הפנימית המאור הגדול "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" בהשגחה עליונה, והיא "אור הגנוז" וזהו "צילא דמהימנותא" שזוכים לצאת מעולם ההסתר החמרי ולישב תחת צל שכינה, עתה"ל לפי זכרוננו. והנה כשדבר כל הנ"ל, באיזה רגעים עיני ראו ולא זר איך האירו פניו ועיניו הקדושות של רבינו אור גדול של קדושה נפלאה בחוש ממש שאין הקולמוס יכול לתאר, וראו להדיא איך שפיו וליבו שוין, וקרוב הדבר לענ"ד שנתגלה אצלו באותם הרגעים התנוצצות אור הגנוז, ובמשך כשנה תמימה ויותר לא מש ממני המראה הזה והיה לי מזה חיזוק עצום בחוש... **תיאור זה** בא ללמדנו על עוצמת הדברים של רבינו ועל החיבור העמוק של רבינו לדברות קודשו.

אך האמת היא, שכמעט כל מי שהיה נוכח בזמנים אלו של הימים טובים והשבתות, יכול להעיד על הרגשות מרוממות וקדושות שהיו לו, איך היה אפשר למשש בחוש את קדושת הימים.

על קדושת הסוכה מעיד תלמידו חביבו **הגאון רבי אברהם יחיאל אונא שליט"א**: אירע פעם כאשר גוי היה נצרך להיכנס לסוכת רבינו, אך רבינו ביקש שידאגו בדרכי שלום שלא יכנס...

שמחה שממלאת את כל חדרי הלב

אם בכל ימות השנה נצטוונו על השמחה בעבודת ד' ובקיום המצוות, הרי שבחג הסוכות 'זמן שמחתנו', הייתה השמחה מתפרצת וגואה על גדותיה. **רבינו** היה חוזר ואומר לתלמידיו כי עבודת השמחה במשך כל ימי החג אינה מצווה קלה לקיום, אחת מן העבודות הקשות במקדש היא, כידוע בשם **הגר"א**. **וכעת** בימי השמחה הציווי הוא על 'שמחה הממלאת את כל חדרי הלב'. וזו אינה מלאכה קלה כלל ועיקר, אין זה כל כך פשוט למלאות את כל חדרי הלב בשמחה פנימית. **עוד** היה רבנו מציין את דברי ה"שגת אריה" דשמחת יום טוב בזמן הזה היא מצווה דאורייתא.

תלמידו הרה"ג רבי מנחם נובורוצקי שליט"א מביא את אשר שמע מפיו בחג הסוכות תשס"ג, ששמע מפי **מרן המשגיח רבי יחזקאל זיע"ב** בביאור מצות "ושמחת בחגך", שלכאורה צריך ביאור מהו הציווי המיוחד על השמחה בחג, והרי הענין של שמחה הוא מיסודי עבודת ה' בכל השנה, כמו שכתוב "עבדו את ה' בשמחה", וידועים דברי **הרמב"ם** בסוף הלכות לולב שזוהי התביעה "תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה ובטוב לבב". ואמר המשגיח, שכמו שמצינו לגבי קרבנות דבכל יום מקריבים קרבן תמיד, ואילו בימים טובים וזמנים מיוחדים מקריבין קרבנות המוספין, כיוצא בזה ישנה בחינה בסוכות של 'מוסף' על השמחה.

שמחת החג בתורה

בשיחותיו הבהיר רבנו הגדול את טיבה האמיתי של שמחת חג הסוכות, שכאשר יוצאים מה'מותרות' ליציאל דמהימנותא, בצל כנפי השכינה, זהו הזמן לקבל עול תורה, ולהתחזק בעמל התורה, וזה הדבר הכי גדול, ובזה נקבע שהוא 'זמן שמחתנו'! **שזו** עיקר השמחה כאשר האדם מקבל עליו עול תורה באמת ולמעשה, ורק בזה מגיעים לשמחה אמיתית.

כך שח פעם רבנו הגדול כי שמע ממרן **הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל** שהנהגה הארציית של **הגר"א** חל בחג הסוכות, והיא ארציית של **הבעש"ט** חל בחג השבועות, והנהגה לכאורה היה הדבר צריך להיות הפוך, **הגר"א** ב"זמן מתן תורתנו" והבעש"ט ב"זמן שמחתנו"... **אלא** על כרחך שאין אנו מבינים מאומה לא בתורתו של **הגר"א** ולא בתורתו של **הבעש"ט**. הוסיף רבנו ואמר: **אין שמחה בלי תורה, ואין תורה בלי שמחה!**

שמחת בקשת ההושענות

מרגלא בפומיה דרבנו הגדול זיע"א: מנהג העולם בזמן ההקפות וההושענות להתחנן ולהזיל דמעות, אך האמת היא שכתב **הרמ"א** (סימן תרסט) שבשמחת תורה נהגו להקיף עם ספרי התורה את הבימה שבבית המדרש, כמו שמקיפים עם הלולב, והכל משום שמחה. **מבואר** אנו כן שמחת תורה זה כמו עם הלולב, ובשמחת תורה כולם הרי יודעים שההקפות הם משום שמחה, ואם כן תלי תניא בדלא תניא...

ה'גדול ברעד' 'שמחה ויראה' משמשים בערבוביא. זה היה חוזר על עצמו כל שנה בבנין הסוכה.

היה מזהיר אותנו קודם הנחת הסכך שיש לכוון 'לשם סוכה ולשם צל', או 'לשם צל ולזכר ענני כבוד' וגם 'לשם סכך לשם סוכה'. ובמשך כל הזמן, על אף שהוא עסוק בעומק סוגייתו, אינו מסיח דעת מלבדוק אם נעשית הסוכה כשרה כהלכתה, כמו עיניו מקפיד לראות זאת, זו הייתה היראה והחרדה, ברם בהצצה על פניו תוך כדי למדנו פרק בהלכות "אשרי האיש", ואין מקיימים מצווה. איזה אושר היה נסוך על פניו, איזה שמחה של מצווה! **לא** היה צריך לדבר ולעורר על השמחה, היא שפעה מכל מהותו, כל הוויתו הקרינה עוז וחזוהו על הזכות הגדולה שזכינו להתעסק במצוות בנין סוכה.

כעין תדור

רבנו הגדול זיע"א היה עומד תדיר על ראשינו, מכה על קדקדינו ואומר גדל. ועיקר תביעותיו הן מעצמו והן מתלמידיו ואפילו במשאות ציבוריים לאזני הדור כולו, היו, 'לחיות את החיים האמיתיים' להכניס 'לב' בתורה ובמצוות. 'לחיות' את המצווה, ואת עומק משמעותה.

וכשהיה תובע 'לחיות' את המצווה היה תובע זאת להדיא, לא לקיים המצווה 'למעלה, כחותה על גחלים'... אלא לקיימה עם כל המשמעות הפנימית באמת. כשמדברים על מצוות סוכה, היה מהדר ומדקדק שזה יהיה כבית ממש.

כשחז"ל אומרים שהחייב הוא 'תשובו כעין תדור', אז החייב הוא ממש כך! יש חיוב במשנה של 'היו לו כלים נאים ומצעות נאות מעלה אותם לסוכה' אז צריך להשתדל כמה שיותר להשתמש ברהיטים הרגילים שמשמשים בהם בכל ימות השנה.

בילדותו היה חוסה בצילו של **הגה"צ רבי דוד בהר"ן זיע"א** והיה מתבונן בדרכיו ומתחקה אחר מעשיו. וסיפר רבנו שאצל רבי דוד בהר"ן הייתה הסוכה כביתו ממש. אף היה טורח להעביר מביתו אל הסוכה את ה"קאמוד" - מעין שידת מגירות בימינו שהיה הרהיט החשוב ביותר בבית.

רבנו היה מקפיד להעביר לסוכה את מיטתו שהיה ישן בה כל ימות השנה, לא מיטת עראי. וקישוטי הסוכה אף הם צריכים להיות כמו שמקשטים את הסלון בבית. משום כך לא הסכים בסוכתו לקישוטים פשוטים מנייר, אלא היו תלויים בסוכתו תמונות מגדולי ישראל - תמונת אדונינו **הגר"א זיע"א**, **הגר"ח מברסק**, האור שמח, החזון איש, והגר"ח בצעירותו, אביו **הגרש"ז**, **הגר"ש אלישיב**, והיו אלו תמונות ממסגרות כמו התמונות שאנשים תולים בסלון הבית.

במרנא הסלון לא תולים תמונות של גדולי ישראל כשהם בלתי ממוסגרות, לכן גם בסוכה תולים את התמונות באותו אופן שהם בבית.

דעתו לא הייתה נוחה מקישוטי הנייר שתולין בסוכה, וכי יש משהו שתולה קישוטים כאלו בסלון? רק קישוט מן הסוג שנוהגים לתלות בסלון אפשר גם לתלות בסוכה.

אכן בדורות עברו, היו אנשים מקשטים את ביהם במגורות נייר, וכך סיפר רבנו שהוא עוד זוכר בתים כאלו, ולכן היו מהדרים לתלות קישוטים כאלו בסוכה, אך כיום אין בית אשר מתהדר בקישוטים כאלו...

תלמידו חביבו **הגאון רבי אברהם יחיאל אונא שליט"א** שהיה שוהה אצלו כל חג הסוכות מידי שנה, מעיד כי אם היה רואה שזה עושה חיבוב מצווה אצל ילדים קטנים, לא היה מונע מהם כלל.

חביבות מצות כזית ראשון

בימי נעוריו היה רבנו מתחקה אחר תהלוכותיהם של גדולי ישראל. אחד מהם היה **הגה"צ רבי דוד בהר"ן זיע"א** שהיה מדקדק עצום בהלכה, והרבה קיבל הימנו, ואף אביו **מרן הגרש"ז זיע"א** היה מוסר לו הרבה הנהגות ומעשי רב מפי גאון ההלכה.

אחד מהם הוא בליל יו"ט ראשון כשאוכל הכזית הראשון של המצווה, היה מלפתו בדגים או בדבש כדי לקיים אכילה בשמחה, ובוה מתקיים 'תשובו כעין תדור'.

למרות שבכל השנה לא נהג ללפת את הפת, בכזית הראשון של ליל יו"ט ראשון, הכזית של המצווה, היה מלפת את הפת מפני חביבות המצווה.

ברכת לישב בסוכה

רבינו נהג כדעת **הגר"א** המובא ב"מעשה רב" אות ר"ב בזה"ל: ברכת הסוכה מברך בכל פעם שנכנס לסוכה בה אפילו מאה פעמים ביום ע"כ. ולפעמים היה מברך מיד כשנכנס לסוכה [וכדעת הגאונים **הרי"ף והרמב"ם** בסוכה דף מו,א].

וכך נהג למעשה רבינו כשהיה יוצא לתוך ביתו לאיזה צורך, היה חוזר ומברך, אא"כ היה זה יציאה קצרה ממש, שאז היה שמח על כל תלמיד שבא להקבלת פני רבו' כמוצא שלל, באשר הוא יכול לברך ולהוציא בברכה.

בכל אופן, מעדיף באי הבית, שהיה משתדל לאכול משהו לאחר הברכה, ולאו דוקא מזונות. והרבה פעמים כיון שהיה נוטל ידים אח"כ לא היה נוטל בתחילה.

למי האושפיזין באים

כידוע אנו יושבים בסוכה, יחד עימנו האושפיזין, וכאן המקום לגולל כמה עובדות מופלאות בקשר לאושפיזין.

רבנו הגדול זיע"א היה חוזר הרבה בשיחות הרבה על המבואר שחג הסוכות מכוון נגד יעקב אבינו, שהוא עמוד התורה, וסוכות הוא זמן של קבלת עול תורה! כשחז"ל אומרים שיעקב אבינו לא שכב י"ד שנה, אין הכוונה רק שעסק במעשה מרכבה, אלא עיקר הכוונה היא שעמל ויגע בתורה על הסטנדרד... זה העיקר, עמל התורה, היות דאביי ורבא. **במהלך** השיחה שאל גאון בתורה זצ"ל שהסב על שולחן רבנו ושמע את הדברים: היכן כל זה מרומז? ומה באמת השייכות של חג הסוכות ליעקב אבינו ולתורה?

אמר לו רבנו הגדול במתק שפתיים מתוך רצינות תהומית: וכי 'האושפיזין' באים לעמי הארציים?!

הלא יוצאים בסוכות מן העולם הזה ליציאל דמהימנותא, ולאן יוצאים אם לא לתורה...

סדר האושפיזין

בהזדמנות סיפר רבנו אודות **הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זיע"א** ששלח להגאון הקדוש **רבי שלמה קלוגר זיע"א** עימו עמד בקשרים תכופים, ואמר לו שיש לו הוכחה שסדר האושפיזין הוא בנוסח ספרד. והא ראייה שהוא זכה לראותם והם הופיעו אצלו לפי הסדר המופיע בנוסח ספרד.

שלח לו המהר"ש קלוגר לומר לו: אין מכאן שום ראייה, כיון שהזמנתם אותם לפי הסדר הזה, לכן הם הופיעו כך!... האושפיזין מגיעים איך שמזמינים אותם.

ומכאן הוכיח רבנו והיה מעורר תמיד על כך שעיקר ההקפות הם משום שמחה, ומה שאנו מבקשים בקשות בשעת ההושענות וההקפות הוא בגלל שכל עת שמחה הוא עת רצון ולכן כשאנו מתקרבם להקב"ה בזמן השמחה אנו מבקשים בקשות בגלל הקירבה והשמחה.

ואכן צורת אמירת ההושענות אצל רבנו והקפת הבימה והס"ת, הייתה במראה של מחול וריקוד בשמחה ונהג לרקוד מעט ברגליו. **בפעם** אחת הוסיף שענין ההקפות הוא שבסיום ההלל כביכול יוצאים בריקוד - "מגיש ארום מיט טאנצמן", ואכן, רבנו הגדול היה מהלך בהקפות כבעין ריקדה. **והוסיף** להוכיח שכן מבואר להדיא בדברי הגר"א על מה שכתב הרמ"א (בסימן תר"ס): 'שאבל אינו מקיף' וכחב רבינו הגר"א וז"ל: 'דכתיב ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים והוא בשעת הקפה!'

חציו לכם

ידוע בבי מדרשא שרבנו הגדול היה משתדל לקיים דברי הרמב"ם על חציו לד' וחציו לכם כפשוטו. וכך כותב הרמב"ם בפ"י מהלכות יו"ט הי"ט: **"ואחר חציו היום מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה"**. **דברי הרמב"ם** הללו הדירו את מנוחתו, איך אפשר לקיים את הפסק הזה, ומדוע אין העולם נוהגים בכך.

לא נחה דעתו עד שפעם אחת עלה לבית מרן הגר"ש אלישיב זיע"א ושאלו איך מקיים בעצמו את דברי הרמב"ם, מרן הגר"ש ניסה ליישב בכל מיני אופנים, ולבסוף הודה ואמר "סיאיז טאקע אשווערער רמב"ם". **רבנו** הגדול היה אומר תדיר שיותר קל לקיים את ה"חציו לד'", כי אפשר לשבת וללמוד ולהתפלל במשך חצי יום, אבל קשה מאוד לקיים את ה"חציו לכם" כי מיהו זה אשר יוכל לשבת בסעודה ארוכה חצי יום במשך שעות רבות.

למעשה היה רבנו הגדול משתדל לקיים את הדברים כפשוטם, והיה מאריך הרבה בסעודת היום בשמחה גדולה מאוד עד זמן מעריב. **במשך** הסעודה הארוכה היה לומד משניות ומדבר הרבה בדברי תורה כמו בכל הסעודות, וכן היו מרבים בזמירות שירות ותשבחות, וככל שניסה להאריך עדיין לא הגיע ל"חציו". אך השמחה הגדולה שהשתפכה הייתה מופלגת, היה שר בדבקות גדולה "כאילו תערוג על אפיקי מים" בניגונו המיוחד של **הגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל** כאשר דמעות של התרפקות והשתוקקות היו זולגות מעיניו מגודל התרגשותו. אי אפשר בכלל לתאר את גודל המעמד הנגש, מעמד ה"חציו לכם"!

רבנו הגדול היה מקפיד בכל יום מימי חול המועד לשתות רביעית יין, ולא דווקא בשעת הסעודה, וכן לאכול כזית בשר, ואף בערב שבת בזמן שרבים אין מקפידים על זה כ"כ, היה הוא מקפיד בכך, כדי לקיים את ההלכה שנפסקה שאין שמחה אלא בבשר ויין.

יא"צ דרבינו הגר"א

ביום י"ט תשרי חל בו יארציט **דאדונינו הגר"א זיע"א**. רבנו הגדול היה כל כך דבוק בתורתו, עד שהגדיר זאת אחיו **הגאון הגדול רבי אברהם דוב אויערבאך שליט"א גאב"ט טבריה**, כי זכה לגילוי אליהו... מרוב שהעמיק והרחיב בתורתו. **וכן** מעיד תלמידו **הרה"ג רבי ישראל יהודה ווינר שליט"א**: באתי להקביל פני רבינו זיע"א בסוכה אחר תפלת שחרית, והיה זה ביום י"ט תשרי, יארציט דרבינו הגר"א. והגיע אף **הגאון רבי אשר זעליג הכהן רובינשטיין זצ"ל** עם בני הישיבה שלו, והזכיר כי היום הוא ה"יא"צ של רבינו הגר"א.

הגביר רבנו ואמר שביום זה יש עילוי לנשמה למדרגה יותר גבוהה, ויש שמחה אצלו למעלה, ולכן דבר זה משפיע גם למטה.

מעשה מבהיל סיפר תלמידו חביבו **הגאון רבי אברהם יחיאל אונא שליט"א**: בכל השנים היה רבנו הגדול נוהג ללמוד ביום היארציט של **דאדונינו הגר"א זיע"א** בביאור הגר"א על "ספרא דצניעותא" וכן על תיקוני זוהרה. **ונהג** בשנותיו האחרונות היה קשה לו לאכול, ולכן לא נטל את ידיו בחול המועד. בשנה אחת כשהגיע יום היארציט של **דאדונינו הגר"א זיע"א**, ביקש ליטול ידיו לסעודה ואכל מעט. **ביודעו** את מנהגו ללמוד באותו יום במשנת הגר"א, הציע להביא לפניו את הספרא דצניעותא כדי ללמוד בו.

אולם רבנו הגדול לא התייחס, וכששאל: הרי היום יארציט של הגאון, אמר לו רבנו: הלא נטלנו ידניים...

הדברים מבהילים, וכל החפץ להבין סיפור זה, עיין נא מה שכתב החסיד רמח"ל במסילת ישרים כשתאר את מעלת החסיד באכילתו.

הפרידה מהסוכה וקבלת היו"ט

כך העיד תלמידו **הרה"ג רבי ישראל יהודה ווינר שליט"א**: בכניסת היום הקדוש יום שמיני עצרת, היו בני הישיבה יושבים בסוכה רבנו ראש הישיבה ומברכים 'לישב בסוכה' על מיני תרגומים, ורבינו היה שוהה בסוכה גם כן וטועם עם התלמידים. **גם** אחרי שהיה ניגש להדליק את הנרות יו"ט היה חוזר אל הסוכה, וממשיך את ישיבת הסוכה, כאשר התלמידים שרים ניגוני דבקות ושמחה, 'בנה ביתך כבתחילה' ועוד. היה מפליא לראות את דבקותו הגדולה במהות היום, עד שהיה מורה לתלמידים ומבקשם פעמים רבות שתיכף יזדרזו, כי ראוי לקבל את היו"ט בלימוד תורה!

שיא המועדים - שמיני עצרת

בתוך כלל ההתעלות וההתרוממות העילאה שחוו תלמידי רבנו הגדול זיע"א במחיצתו בזמן שמחתנו, הרי שכשהגיע הרגל האחרון שמיני עצרת, העלה רבנו הגדול את המסתופפים בצילו למדרגות עצומות, ללא גבולות מעצורים וסייגים.

בטרם ננסה לצייר בדל קולמוסינו את העושר הרוחני העצום, שהשפיע רבנו הגדול זיע"א על תלמידיו והמסתופפים בצילו, ננסה ללמוד מעט, על קצה המזלג את הדברים כפי שהעטימם בשיחותיו ובדבריו. **הליחות** על מהות שמיני עצרת ושמחת תורה במשנתו הם הם הנותנים לנו את המבט העילאי על החג הנעלה הזה.

רבנו הגדול היה מעורר שבעיקר הדבר יום שמיני עצרת אינו קשור בעיקרו לשמחת תורה. מהות "שמיני עצרת" הוא חג הדבקות בקדושת בריך הוא.

לאחר שבעה ימי שמחה והסתופפות בצילא דמהימנותא בצילא דקדושתא בריך הוא, יחד עם האושפיזין הקדושים, מגיעים למצב של 'קשה עלי פרידתכם' ואנו חפצים להשאר יום

אחד נוסף במצב של "חבוקה ודבוקה בך". זה מהותו של חג שמיני עצרת - "חבוקה ודבוקה בך"!

ומהי הדרך שלנו להיות במצב של חבוקה ודבוקה בך, איך אנו מבטאים את זה, איך שמחים עם הקב"ה? הדרך הכי מתאימה לכך, היא לרקוד עם התורה הקדושה - זו האפשרות היחידה ע"פ דבקות בהקב"ה, לכן 'שמיני עצרת' מסיימים את התורה ושומחים עימה ב"שמחת תורה"! **בהזדמנות** אחרת אמר רבנו זיע"א: כשיש שמחה אמיתית, אז מגיעים עד לשמחה של 'שמיני עצרת', שהוא הסיום של כלל החגים והימים טובים. וכלל ישראל, שמחים בשמחת התורה, בחג השלימות של שמיני עצרת, כי רק על ידי התורה אנו שייכים לזה, וזה עיקר השמחה 'בו ובתורתו'! וכך אנו נאחזים בחג הקדוש והנורא של 'שמיני עצרת'. וכל זה על ידי שנתחוק בעמל התורה למעשה. ואחרי שבעה ימים ששמחנו בעמל התורה התורה עצמה שמחה בנו ב'שמיני עצרת'.

בהזדמנות נוספת שח רבנו זיע"א: עד כדי כך גבוה מעלת שמחת תורה, שרבינו ירוחם ממיר זיע"א אמר אחר הריקודים בשמחת תורה: איני יודע מה חביב יותר לפני הקב"ה, הבכיות של יום כיפור או הריקודים של שמחת תורה!

שמחת ההקפות

ידוע מה שכתוב בספר "מעשה רב" את רל"ג: **"הגאון ז"ל** היה שמח מאוד בחג הסוכות, וביותר בשמיני עצרת כי הוא יותר יום שמחה מכל ימי החג על פי הסוד'.

עוד כתוב שם את רכ"ב: 'אדמו"ר ז"ל הלך לפני הס"ת שמח למדא ופניו בוערות כלפיך אש ולא היה אוזח ס"ת בידו אך היה מספק כף אל כף ומרקד ומפזז ומכרכר בכל עוז לפני הס"ת'.

יום שמיני עצרת לא ניתן לתאור לכל מי שזכה לשהות במחיצת רבינו. היה הוא זיע"א אז בשיא דבקותו באופן שלא ניתן לתאר כלל, כפי שתיאר זאת תלמיד: "היה זה בבחינת סביבו נשערה מאוד, יראת הרוממות לצד שמחה עצומה"! היה שמח ויראתו הקדושה על פניו, במקום גילה שם תהא רעדה.

מאד היה שמח שמחה גדולה בעת ההקפות, והיה רוקד ומפזז ומוחא כף, והיה רוקד לפני אחרים שהחזיקו ספר תורה... ומאד היה מזוז כל העת לאברכים ובחורים לרקוד ביתר שאת וביתר עוז ושלל להתרפות לרגע אחד.

פניו היו מאירים, וראו איך שההקפות אצלו היא עבודה גדולה וקרבת ה'. **תלמידו הרה"ג ישראל יהודה ווינר שליט"א** מתאר איך שהיה אומר את הפסוקים של אנא ה' בכמה הקפות, ברגש גדול ובמתיקות, והיה אומר בהקפתו את כל הבקשות. **וכמה** פעמים רבנו היה מכבד בחורים מצוינים בזמן ההקפות, לרומם קרנם ולהגביה לבם באהבת התורה, וקנאת סופרים תרבה חכמה.

בזמן ההקפות היו ניגשים אליו הרבה אנשים להתברך, והיה מאיר להם פנים באופן מיוחד ומברכם באהבה ובחמלה יתירה יותר משאר זמנים, וכן מברך את הילדים בחביה גלויה.

שמחת התורה

בשעת ההקפות היה יושב ולומד, ולא היה מקפיד לשבת בשעה שיש ס"ת לפניו. היו שנים שמרוב דביקותו ושמחתו בתורה הקדושה היה מתקשה להיפרד מהספר תורה, והיה ממשיך לחבוק אותו עוד זמן מה בלימודו, ולומד עשרות דפים ויותר במסכת סוכה, ומעיין גם בטור בית יוסף, לפעמים היה זה במסכת שבת או חולין, וכל אותו הזמן היה שקוע בעיון גדול עם כל החושים כדרכו בקודש, ואור גדול וקדוש היה חופף עליו כל היום - 'חכמת אדם תלמי פני'.

בדרך כלל היה רוקד עם ספר תורה קטן בכל ההקפה הראשונה, ואחר ההקפה הראשונה היה יושב ללמוד, והיו פעמים שכאשר הגיעו להקפה שישית היה קם ממקומו שוב. ושנה אחת הבחין בכך בתוך לימודו ממש כאשר כבר כמעט והתחילו את ההקפה, וקפץ מיד ממקומו לקחת ספר תורה...

והיו שנים בהם היה עוסק בשעת ההקפות ב"ספרא דצניעותא" עם ביאור הגר"א, ופעמים היה זה בזמן שכל הציבור היה עולה לתורה.

כבוד התורה

היו שנים שמפני חולשתו היה הולך לעשות קידוש, והקהל היו עדיין באמצע ההקפות, והיה מקפיד מאד שכולם ימשיכו לרקוד בכל עוז בלא להתרפות, ושלא יגרם חלילה שום רפיון בכבודו של תורה מחמת צאתו.

ולכן לא הרשה לאף אחד להתלוות אליו, ופעם אחת יצא אחריו אחד ממקורביו שבלאו הכי היה צריך ללכת לקדש לבני ביתו, וניגש אליו לאמירת "אגוטן יו"ט", אך רבינו ציווה עליו לחזור תיכף ומיד להיכל הישיבה, ולא הועילו כל ההסברים שהוא יוצא בלאו הכי, שהרי זה הזמן לשמוח עם התורה...

שח תלמידו **הרה"ג מנחם נובורוצקי שליט"א** כי לא היה ניחא בעיניו מה שנהגו בכמה מקומות לקדש ולסעוד בליל החג קודם ההקפות, והיה אומר שמלבד שהרי זה משנה ממנהג ישראל, אין זו כבודה של תורה!

כבודה של תורה היה ממלא את כל ישותו, והיה תמיד חרד לכבוד הספרים הקדושים, ואף לכבוד ה'בימה' - מקום הנחת ספר התורה בעת הקריאה. אף שהיתה מפה מיוחדת אותה פרסו לכבוד הקריאה, היה מקפיד ביותר לכל ניחוץ על הבימה כובעים או חפצי לבוש. **והעיד** עוד תלמידו ראש ישיבת "מעלות התורה" **הגאון רבי צבי יודר שליט"א** כי מפני כבוד התורה וכבוד יו"ט הקל בתפילת מוסף אחרי שעה שביעית, ואף דן בזה עם מרן הגר"ש אלישיב זיע"א והסכים עמו שזהו כבוד התורה וכבוד יו"ט.

שמחת תורה האחרון

ולהשלים את היריעה, לפנינו תיאור מרגש מאחד מצעירי התלמידים, המצייר לנגד עינינו כמו שא היה שמיני עצרת האחרון של רבינו זיע"א על חלד:

בשמחת תורה היה רבינו זיע"א עושה 'הגבהה' בעצמו, בס"ת קטן מהרגיל. השנה הסתפקו הבחורים תורה יהיה הדבר בכוחו, ואכן היה זה ממש בבחינת 'מופת' שהיה זה בכוחו, והכי הוה עובדא.

כזכור, כבר בחודש אלול רבינו מאוד לא הרגיש טוב. אם כי אמנם הימים הנוראים, ראש השנה ויום כיפור למעשה בס"ד עברו בשלום, והרגיש טוב, ואגב, אותי סיקרן לדעת האם שובכ הוא לישון, כי בדרך כלל בשבתות ובימי לא ישן במיטה, ואכן נוכחתי שלמעשה לא שכב לישון בשני הלילות של ראש השנה.

גם בחג הסוכות היה רבינו עדיין חלש, והנהגה בסיום החג בסוף יום הושענא רבה, היו מתאספים למסיבת חג בביתו, ואח"כ היה הולך לאגודה שול' ומוסר שיחה לפני מעריב של שמחת תורה, אך השנה מחמת חולשתו הגדולה כל כך, נסע ברכב לביהמ"ד, ולכן יצא מביתו מוקדם מתמיד, ואנו הכנו לו שם במהירות איזושהי סוכה מילבדית, וכי, וינש שם ולא אכל.